

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

1

METOODILINE JUHEND JA
SEMINARIÕPPUSTE KAVAD
NLKP AJALOO ALAL

Tartu 1968

NLKP AJALOO TUNDMAOPPIMISE ALLIKAD

J. Jakobson.

Üliõpilaste kommunistlikul kasvatamisel etendab olulist osa NLKP ajaloo tundmaõppimine. Partei ajaloo uurimise ja tundmaõppimise objektiks on NLKP, tema tegevuse teoreetiline ja praktiline kälg, tema älesehituse vormid.

NLKP ajalugu kui rahvusvahelise kommunistliku liikumise ähe väesalga ajalugu on teadus Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei tekkimise ja arenemise seaduspärasustest, tema teoreetilisest ja praktilisest tegevusest töölisklassi ja talurahva võitluse juhtimisel tsarismi ja kodanluse vastu, proletariaadi diktatuuri kehtestamise eest, kommunistliku ühiskonna älesehitamise eest meie maal.

NLKP ajaloo ja teooria l o o v o m a n d a m i n e aitab tulevastel spetsialistidel vabaneda kitsarinnalisusest, aitab paremini mõista väljavalitud eriala ja kõiki kõrgemas koolis õpetatavaid teadusi. Nõukogude kõrgem kool valmistab ette igakälgsealt haritud, teadusliku maailmavaatega spetsialiste, kes suudavad äletada raskusi ja kes tõeliste novaatoritena võitlevad uue ning progressiivse eest.

Kõige tähtsamaks ja usaldusväärsemaks a l l i k a k s NLKP ajaloo tundmaõppimisel on V.I.Lenini teosed ning partei kongresside ja konverentaide, tema Keskkomitee pleenumite otsused, stenogrammide ja protokollid. Siin on antud partei ajaloo teaduslik käsitus, tema tegevuse periodiseerimine, on sõnastatud sotsialismi ja kommunismi ehitamise kõige tähtsamad printsiibid, mida partei ellu viib.

Üks vahendeid NLKP ajaloo tundmaõppimisel on V.I.Lenini õpilaste, Kommunistliku partei ja Nõukogude riigi silmspaistvate juhtide, samuti vennalike kommunistlike ja töölispartei juhtide teosed.

NLKP ajaloo põhjalik t u n d m a õ p p i m i n e eeldab iaeseiava töö kõrval teadlaste poolt läbi uuritud tähtsamate käsimumstega tutvumist. Suuremate kollektiivsete uurimustena on alustatud mitmekõitelise NLKP ajaloo väljaandmist, mille 3 köidet on juba ilmunud. Kollektiivse uurimuseana on EKP ajaloo alalt ilmunud "Ülevaade Eestimaa Kommunistliku Partei ajalooost" I ja II osa.

Kaasaja sändmusei õigesti hinnata, õhiskondliku arengu perspektiivse ette näha, Kommunistliku partei ajalugu tiheidalt eluga, kommunismi õlesehitamise praktikaga aitab siduda perioodiline ajakirjandus(ajakirjad Voprosõ istorii KPSS, "Kommunist", "Eesti Kommunist", "Molodoi Kommunist", "V Pomoõatõ Politiaõeskomu Samoobrazovaniju", "Problemõ Mira i Sotsializma" jt., ajalehed " Pravda", "Izvestija", "Rahva Hõõl", "Sovetskaja Estonija", "Noorte Hõõl" jt.)

Abimaterjalina on soovitav tundma õppida ilu ja - memuaarkirjandust, kinofilme jt. allikaid, mis sisaldavad palju huvitavat ja õpetlikku partei kangelaslikust minevikust, ajaloolistest sändmusestest, osavõtjate endi tõhelepanekutest jne.

LOENG JA SELLE KONSPEKTEERIMINE.

Loeng on kõrgemas koolis auditoorse õppetõõ õheks põhivormiks, mis tunduvalt kergendab teaduste metodoloogiliste ja teoreetiliste seisukohtade omandamist ning teadusliku maailmavaate väljakujundamist. Loengus antakse ka juhiseid iseseisvaks tõõks algallikatega.

TRÕ NLKP ajaloo kateeder lõhtub loengukursuste korraldamisel õppeprotsessi teadusliku taseme, selle kasvatusliku mõju tõõtmise ning õliõpilaste iseseisva tõõ stimuleerimise vajaduseest. Seepõrast ei käsitleta loengutes NLKP ajaloo õppeprogrammi kõiki käsimumsi. Tunduv osa neist jõõb õliõpilastele iseseisvalt omandamiseks.

Loengutes analõõtsitakse neid käsimumsi ja probleeme:

- 1/ millede kohta vajalik kirjandus pole õliõpilastele kõõllaldaselt kõõttesaadav;
- 2/ mida ei käsitleta õpikus või siis tehakse seda ainult konspektiivselt;

3/ millede iseseisev tundmaõppimine tekitab õliõpilastele raskusi.

Üksikasjalikumalt käsitletakse loengutes kõige keerulisemaid metodoloogilisi ja teoreetilisi käsimusi. Loengutes seotakse ajalooline materjal kaasaja sündmustega, tuuakse esile nende tähtsus kaasaja tingimustes. Samuti antakse uusim faktiline materjal ja metoodilised soovitused õliõpilastele tundmaõppimiseks.

Et täielikumalt omandada loengute sisu, tuleb igal õliõpilasel välja kujundada loengute kuulamise ja konspekteerimise oskus. Loengukonspektide koostamisel ei saa olla õliõpilastele. Erinevate õliõpilaste konspektid kujunevad erinevaks. See sõltub mitte ainult konspekteeritava loengu iseloomust, esitamise vormist, komplitseeritusest, vaid ka õliõpilase teadmiste tasemest. Igaõhel kujunevad välja oma võtted, lähenemise viisid jne. Kuid kauaaegses praktikas on välja kujunenud siiski üldised loengute kuulamise ja konspekteerimise põhimõtted. Nende tundmine ja loov ülevõtmine võimaldab loengutest ammendada maksimumi. Loetleme tähtsamad neist:

- märgitakse üles loengu algul lektori poolt teatavaks tehtud loengu teema ja plaan;
- loengut ei stenografeerita (ei kirjutata üles sõna-sõnalt), sest loeng ei ole diktaat. Stenografeerimine on isegi kahjulik, sest ta läilitab õliõpilase tähelepanu loengu sisult kiiremini kirjutamise püüdele, tekitab kartuse maha jääda, midagi vahele jätta. Kasu on ainult sellisest konspektist, mis kujuneb loengu aktiivse jälgimise ja loova mõtlemise protsessis ning sisaldab loengu kondikava, peamised mõtted, argumendid, tõestused, definitsioonid, faktilise materjali jmt. Loengu konspekteerimine on loominguine töö. Tuleb püüda kirja panna mitte kõik õppejõu sõnad, vaid tema tähtsamad mõtted omaenda keele ja stiilipärasel lühivormis;
- loengu üksikute osade alapealkirjad, käsimuste aspektid, uued nimed, mõisted, viited kirjandusele, definitsioonid, kõige üldistavamad faktid ja järeldused märgitakse üles täielikult (neid õppejõud tavaliselt kordab või esitab

aeglaselt);

- tihtikorduvate mõistete, sõnade puhul kasutatakse lähendeid (Venemaa Sotsiaaldemokraatlik Töölispartei- VSFTP; sotsiaaldemokraatia - s.-d.; marksism-leninism - m.-l.; proletariaadi diktatuur - pr.dik.; Nõukogude Liidu Kommunistlik Partei - NLKP; Eestimaa Kommunistlik Partei - EKP jne.);

- loengute konseptide jaoks on eraldi vihik. Vihiku lehekülgedel jäetakse 1/3 - 1/4 laiune vabaäär konsepti täiendamiseks, täpsustamiseks, vajalike märkuste tegemiseks. Äärtele on soovitatav märkida ka meetodilised nõuanded ning käsimused, mis jäid aruseamatuks ja vajavad kooskõlastamist õppejõuga järgnevatel loengutel, vaheaegadel, konsultatsioonidel, seminarides;

- loengu konsept on soovitatav läbi lugeda loengu toimumise päeval, sest siis on veel loeng värskelt meeles ja hõlpus on täpsustada formuleeringuid, parandada vigu ja ebatäpsusi. Ühtlasi on ael juhul loengumaterjali unustamine mitmekordselt väiksem.

SEMINARI EESMARK JA ÜLESANDED.

Seminar on õppetöö aktiivseim vorm. Siin tehakse kokkuvõtteid õliõpilaste iseseisvast tööst. Arutelu käigus toimub nende poolt läbitõõtatud materjali omandamise oskuse ja ulatuse kontroll, kinnistatakse, laiendatakse ja sävendatakse teadmisi. Seminar aitab loovalt läheneda ainele, mõista õpitavate probleemide tähtsust, kujundab oskust rakendada teoreetilisi teadmisi praktikas. Seminar õpetab õliõpilasi täpsemalt väljendama ja formuleerima oma mõtteid, arendab kõnekultuuri, annab oskusi oma veendumuste kaitsmiseks, diskuteerimiseks jms.

Erinevalt klassitundidest on seminarile iseloomulik õliõpilaste aktiivsus. Seminar toimubki enesealgatuslike sõnavõttude, vestluste, arutelude, vaidluste kujul. Kahjuks on keskkoolis juurdunud harjumus, et vastatakse ainult õpetajate poolt esitatud käsimustele, mitte aga ei taheta esineda ise kaasõliõpilaste ees oma järelduste ja seisukohtadega. Seminaritõppuse vorm eeldab mitte passiivse

pealtvaatajana vastuste andmist mitmesugustele küsimustele, mitte võraste mõtete konspektsist ettelugemist, vaid nõuab üliõpilaselt küsimustele vastaja olukorrast esineja, vestleja, oma seisukohtade kaitsja olukorda asumist. Ainult nii säveneb temas teadusliku analüüsi võime.

Seminaritõppuste teoreetilise taseme ja kasvatusliku mõju suurendamise eesmärgil rakendab NLKP ajaloo kateeder kursuse 9-ndast õppeteemaat alates referaatide süsteemi. See võimaldab sävendada teadmisi, saada teadusliku töö kogemusi, aktiveerib seminaritööst osavõtjaid, õpetab neid avastama äksteise ettekannete puudusi ja vourusi.

Seminariks ettevalmistamisel tuleb lähtuda vastavast õppuse (seminari) k a v a s t. Seal on loetletud põhiküsimused ja põhiküsimuste alaküsimused (aspektid). Seminariks ettevalmistamise protsessis (mis peab süsteemikindel olema) töötatakse läbi ja konspekteeeritakse kohustuslik kirjandus, loetakse läbi vastavad loengute konspektid, õpiku osad ja muud vajalikud materjalid selleks, et saada vajalik hulk teadmisi.

Ettevalmistuse lõppstaadiumis äldistatakse kõikidest allikatest saadud andmed, argumendid, tõestused iga küsimuse kohta eraldi laiendatud teeside või plaani vormis. Sinna läkitakse vajalikud faktid, isiklikud mõtted ja seisukohad, mida kavatsetakse esitada ja kaitsata seminaris. Samuti märgitakse äles arusaamatuks jäänud küsimused ja esitatakse need seminarist osavõtjaille selguse saamiseks.

Kõrvuti iga küsimuse kohta koostatud ja läbi mõeldud plaaniga on üliõpilastel õigus kasutada seminarides aktiivselt koostatud kirjanduse konspekte, vajaduse korral tsiteerida neid jne.

Kui üliõpilastevaheline arutus ei anna täit selgust mõne küsimuse kohta, aitab õige vastuse leida seminari juhataja.

Õppeplaani kohaselt on seminaridest osavõtt kohustuslik kõigi käesolevas juhendis ettenähtud seminaritõppuste ulatuses. Kui seminarides on jäänud võlgnevusi (põhjuseta puudumised, nõrk ettevalmistus õppuseka, passiivne istumine seminaridel), siis eksamitele ega arvestustele ei lubata.

KIRJANDUSE LABITOOTAMISEST JA KONSPEKTEE-

RIMISEST.

F.Kinkar.

Üliõpilaste poolt omandatud teadmiste ulatus ja tase, oskus neid loovalt rakendada sõltuvad esmajoones nende iseseisvast tööst. On loomulik, et loengule järgneb materjali põhjalik iseseisev uurimine. Ei saa olla kordalaanud, loova diskussiooni vaimus toimunud seminaritõppust, kui sellele pole eelnenud iga üliõpilase poolt pingelist tööd raamatuga.

NLKP ajalugu õppiva üliõpilase iseseisva töö mõiste on väga mahukas. Siia kuulub ju otseselt või kaudselt peale seminari kavades nimetatud allikate ka vastavasisulise ilukirjanduse lugemine, teatrietenduste ja kinofilmide vaatamine jne. Iseseisva töö hulka kuulub loomulikult ka meie kaasaegsesse ellu puutuva rikkaliku informatsiooni talletamine ja analüüsimine, praktilise elu tundmaõppimine. Asjanimetatud enesetäiendamise on tavaliselt õppetööväline, toimub vabal ajal. See ei vähenda aga niisuguse töö vajalikkust ja kasulikkust.

Määravaks üliõpilase iseseisvas õppetöös on aga siiski töö õppeprogrammis ette nähtud kirjandusega.

Edukas iseseisev töö kirjandusega on loov mõtteline tegevus. Ühtlasi pakub iseseisvalt kirjanduse uurimine ja vajalike seisukohtade "avastamine" suurt rahuldust, sävendab enesekindlust, veendumusi. Samal ajal on endastmõistetav, et iseseisev töö kirjandusega nõuab üliõpilastelt tahtepingutust ja enese distsipliini. Kergema vastupanu teed minek toob kaasa vaid osalise edu või ebaedu, s.o. loetu mitteomandamise.

NLKP ajalugu õpitakse meie kõrgemates koolides I, II ja III semestril, ajal, mil üliõpilasel alles kujunevad iseseisva töö kogemused kõrgemas koolis. Kuna aga õppetegevus kõrgemas koolis tugineb üliõpilaste iseseisvale tööle kirjandusega, siis on NLKP ajaloo õppimise käigus omandatud kogemused suure tähtsusega kogu edasise studiumi vältel.

Pääme nüüd kokkusurutult esitada mõned kirjanduse läbitöötamise ja konspekteerimise põhimõtted.

1. Iseseisev töö kirjandusega algab teose, artikli, dokumendiga tutvumisest. Kõigepealt tuleb välja selgitada loetava tekkelugu (ajalooline olukord)varemõpitu, loengus esitatu, õpiku, V.I.Lenini teoste puhul kõite lõpus antud viidete - õiendite jne. alusel. Seda nõuab teostele konkreetne-ajalooline lähenemine. Loomulikult on vajalik ka loetava ilmumise võimalikult täpne ajaline määratlemine.

Tutvumine teosega - see tähendab selle struktuurist älevaate saamist(millistest peatäkkidest, paragrahvidest, alajaotustest teos koosneb). Siia kuulub ka teose esialgne, põgus lugemine - läbivaatamine selleks, et materjalis äldjoontes orienteeruda (õppejõupoolne abi selleks on eelnevalt loengus antud).

2. Otsustav staadium iseseisvas töös on sävenenud, tä - helepanelik lugemine. Tuleb aru saada, et kirjanduses (tegemist ei ole õpikuga) on materjal sageli poleemilises vormis esitatud. Näiteks V.I.Lenini teoses "Mis teha?".

Sagedasti esinevaks nähtuseks on ka see, et autorid pöörduvad teoses sama küsimuste juurde korduvalt tagasi, tehes seda probleemi erinevate aspektide väljaselgitamise huvides. Sellise materjali omandamiseks on vaja väga suurt kontsentreerumist ning loetava iseseisvat analüüsi, võrdlemist. Sävenenud lugemise etapp töös kirjandusega on väga individuaalne, isikupäraselt erinev. Palju sõltub lugeja määlust, analüüsimisvõimest, senistest teadmistest loetu kohta jmt. asjaoludest. Üldiselt tuleb pidada soovitavaks, et pärast tutvumist ulatuslikuma teosega (näit. "Mis teha?") asutakse seda osade (peatäkkide) kaupa uurima.

Täpiliselt veaks, mis esineb äliõpilaste iseseisvas töös, on peatuma jäämine nn. "poolfabrikaadi" tasemele, s.o. tasemele, kus osa loetust on täielikult omandatud, osa aga veel vaid osaliselt või koguni puudulikult. Just siit edasimineku loetu äldise ja täieliku omandamiseni nõuab enesedistsipliini ja on eduka iseseisva töö tagatis.

Õeldust järeldub, et materjali omandamine eeldab

teose või selle osade korduvat läbilugemist. Mitte mingil juhul ei tohi seda teha mehaaniliselt, vaid igal uuel lugemisel äha süvenenumalt. Siinjuures tuleb peamine tähelepanu pöörata sellele, mis eelmisel lugemisel arusaamatuks jäi.

Igati mõistetav on see, et ka kõige tähelepanelikumal lugemisel võib üliõpilasel üksikuid osi ja mõtteid loetud kirjandusest arusaamatuks jääda. Märgitagu need välja selleks, et saada neis selgust seminaris või konsultatsioonis.

Erilist rõhutamist vajab asjaolu, et tähelepaneliku ja süvenenud töö mõõdapääsmatuks eeltingimuseks on oma ajavarude õige jaotamine. Ei saa loota edule töös, kui jäetakse iseseisev töö kirjandusega viimastele päevadele enne seminari ja kus siis kogemuste puudusele lisandub veel ajapuudus.

3. Iseseisva töö tulemused, omandatud teadmiste kontsentraat vormistatakse konspekti näol. Konspekt on niisiis teosedokumendi läbilugenud üliõpilase poolt tehtud kirjalik kokkuvõtte, milles kajastuvad tema arusaamised loetust, teose põhiideed.

Ei ole midagi halvimat iseseisvas töös kui teha konspekti konspekti pärast. See muudab kogu ärituse asjatuks ja kahjulikuks aja ning paberi kuluks, sest peamine - iseseisev mõtlemine ja loetu loov omandamine on välistatud.

Konspekti koostamine ei ole eesmärk omaette, vaid ta on iseseisva töö tulemus, loominguline resüme ja omandatud teadmiste talletamise vorm. Hästikoostatud konspekt on ähtlasi suurepärane vahend läbivõetud materjali meeldetuletamiseks enne arvestusi ja eksameid.

Iseseisva töö head eeskuju andis V.I.Lenin. Ta ei lugenud kunagi teoseid oma mälule lootes ehkki see oli tal suurepärane, vaid tegi alati märkmeid - koostas konspekte, välja kirjutusi, jne.

Konspekti vorm (nagu selle sisugi) on suuresti individuaalne. Ometi on vajalik silmas pidada järgmisi nõuandeid korraliku konspekti vormistamisel:

1/ konspekt olgu varustatud kindla "aadressiga" (autor, kirjutamise-ilmumise aeg, teose täpne pealkiri, väljaande nimetus);

2/ konspekt olgu vormilt korrektne, älevaatlik (selleks kasutada ääremärkmeid, allakriipsutusi, alajaotusi jne.) ja loogiline - teose sisemine loogika peab kajastuma ka konspektis;

3/ konspekti vorm olgu selline, et sinna oleks hiljem (seminaris, arvestuseks ja eksamiks valmistumisel) võimalik teha juurdekirjutisi, vajalikke täiendusi. Tavaliselt jäetakse selleks vihikule laiem vaba äär või teine lehekülje pool puhtaks.

4. Konspekte on soovitatav koostada mitte eraldi lehtedele, kaartidele, vaid vihikusse, klassesse.

Konspekti vorm, olgu isikupärane, peab tagama siiski autori mõtte säilumise. Seepärast on vajalik eriti olulised osad teosest või dokumendist välja kirjutada tsitaadina. Vähemolulisemad osad pannakse kirja lugeja sõnastuses.

Teose ja selle konspekti ratsionaalse vahekorra küsimuses on üliõpilastel väga kasulik tutvuda mõningate V.I. Lenini töödega, millest on Lenini enda plaan-konspektid olemas (vt. V.I. Lenin. Toitlusmaksust, Teosed, 32. kd., lk-d 307-342 ja brošüüri "Toitlusmaksust" plaan, Sealsamas, lk-d 298-306). Mõningat abi tohiks konspekterimisele pakkuda ka alljärgnev näidis:

V.I. Lenin "Marksismi kolm allikat ja kolm komponenti".

(teosed, 19. kd., lk. 3-9, 1913. a.)

Lenin näitab, et klassidhiskonnas on ahiskondlikel teooriatel klassisieloom. Kodanlik ahiskonnateadus kaitseb ja älistab kodanluse huve.

Kodanliku teaduse esindajad vihkevad marksismi ja peavad selle vastu kõige meeletlikumat võitlust, sest et marksism kuulutas palgaorjusele halastamatu sõja, ta ei lepi mingisuguse ebausuga, tagurluse ega rõhumisega.

Marksism on valitsevaks ideoloogiaks sotsialistliku süsteemi maades, kus elab üle 1 miljardi inimese. Marksism on rahvusvahelise kommunistliku ja töölisliikumise pro- Vaatamata vaenulike jõudude ägedatele rännakutele on marksismi mõju maailmas pidevalt kasvanud.

grammiks. Maailmas on 88 kommunistlikku parteid, kelle ridadesse kuulub umbes 50 miljonit inimest.

"Marxi õpetus on kõikvõimas, sest ta on õige" (lk.4).

Lenin rõhutab, et marksism ei tekkinud eemal maailma tsivilisatsiooni arenemise peateedest, vaid on selle parema seaduslik järglane, mis inimkond on loonud. Marxi õpetus tekkis filosoofia, poliitilise ökonomia ja sotsialismi suurimate esindajate õpetuse otsese ja vahetu järjena ning andis täpsed vastused kõigile küsimustele, mis olid kerkinud ähiskonna ette.

Marksismi allikad:

Hegel (1770-1831) oli filosoof-idealism. Tema õpetuse kohaselt oli olemas maailmavaim, absoluutne idee, mis arenes ja täiustus temas sisalduvate vastuolude tõttu. Maailm Hegeli järgi on vaid absoluutse idee kehastus, selle poolt loodud.

Feuerbach (1804-1872) oli filosoof-materialism. Ta kritiseeris Hegeli idealismi, kuid ei mõistnud Hegeli dialektika tähtsust.

Looduse nähtusi Feuerbach mõistis ja seletas materialistlikult, kuid ähiskonna arenemise

1) Saksa klassikalise filosoofia saavutused. Peamisteks saavutusteks olid Hegeli dialektika (õpetus selle kohta, et arenemine toimub madalamalt astmelt kõrgemale, et arenemise allikaks on sisemised vastuolud jne.) ja Feuerbachi materialism (õpetus selle kohta, et maailm pole kellegi poolt loodud ning et ta on materiaalne ja lõpmatu).

Heites kõrvale Hegeli absoluutse idee ning Feuerbachi idealismi ähiskonna elu käsitlemisel ning kasutades ära nende õpetuste progressiivsed elemendid Marx ja Engels lõid täiesti uue filosoofia-dialektilise ja ajaloolise materialismi, mis on marksismi äheka komponendiks (koostisosaks). Eriti suureks saavutuseks oli

se seadusi ei tundnud ning nende selgitamisel langes idealismi.

Adam Smith(1723-1790) ja David Ricardo(1722-1823) lugesid kapitalismi igaveseks, ei suutnud tõestada kapitalistide rikastumise, proletariaadi vaesumise ja klassivõitluse tõelisi põhjusi.

Utoopilised sotsialismi esindajad:
Saint-Simon (1760-1825),
Charles Fourier(1772-1837), Robert Owen

ajaloolise materialismi, s.o. ühiskonna arenemise kõige üldisemate seaduspärasuste avastamine. Nüüdsest peale tehti lõpp kaosele ja meelevaldsusele, mis senini oli valitsenud ühiskonnateaduses. Ajalooline materialism näitab, kuidas ja miks üks ühiskondlik kord asendub teisega, miks hävis feodalism ja võitis kapitalism, miks hävis kapitalism ja võidab sotsialism.

2) Inglise poliitiline ökonomia, mille olid loonud Smith ja Ricardo. Viimaste saavutuseks oli tööväärtuse teooria-õpetus selle kohta, et ainult töö loob väärtusi ja rikkusi, on nende ainsaks allikaks.

Marx näitas, et iga kauba väärtuse määrab see ühiskondlikult vajalik tööaja hulk, mis kulub kauba tootmisele ning et kaubaks muutub ka inimese tööjõud. Palgatööline määrab oma tööjõudu kapitalistile. Osa tööajast ta töötab tasuta, loob kapitalistile lisaväärtust, mis on kapitalistide klassi rikkuse allikaks.

Tuginedes Smithi ja Ricardo tööväärtuse teooriale, Marx lõi täiesti uue majandusõpetuse - marksistliku poliitilise ökonomia, mille nurgakiviks on lisaväärtuse teooria ning mis on üheks marksismi komponendiks.

3) Prantsuse utoopiline sotsialism. Sotsialistid-utopistid nägid kapitalismi paiseid, kritiseerisid neid teravalt ja unistasid kapitalismi hävitamisest, paremast ühiskonnast,

(1771-1858). Nad arvasid, et elu on võimalik ämberkorraldada mitte revolutsioonilisel teel, vaid rikkaste veenmise teel, et viimased loobuks oma rikkustest ähiskonna kasuks.

Nad unistasid ähiskonnast, mis oleks ähtviisi õiglaine nii rikkastele kui ka vaestele.

kus ei oleks eksploateerimist ja vägivalda.

Kasutades ära selle progressiivse sotsialistide-utopistide õpetuses ning avastades ähiskonna arenemise seadused Marx ja Engels muutsid sotsialismi unistusest tõeliseks teaduseks. Nad näitasid, et klassivõitlus on ähiskonna arengu liikumapanevaks jõuks, et palgatõõliste klass hävitab kapitalismi ja ehitab äles uue sotsialistliku ähiskonna.

Lähikokkuvõte:

Marx ja Engels, tuginedes saksa klassikalise filosoofia, inglise poliitilise õkonoomia ja prantsuse utoopilise sotsialismi saavutustele, lõid tervikliku õpetuse, marksismi, mis koosneb kolmest koostisosast:

- 1)Dialektiline ja ajalooline materialism,
  - 2)Marksistlik poliitiline õkonoomia,
  - 3)Teaduslik kommunism.
- Marksismi tekkimine oli sügavamaks revolutsiooniliseks pöördeks ähiskonnateaduste valdkonnas.

REFERAAT.

J.Kalits

Referaat kujutab endast õpitava materjali äht omandamise vormi. Rõhuve enamiku äliõpilaste hulgas on referaat võitnud laialdase populaarsuse. Referaadi normaalne ajaline piir on 10-15

minutit. Referaadi teema valik on seda parem, mida kitsamalt ja sügavamalt ta võimaldab teatud küsimust analtsida. Muidugi ei tohi laskuda äärmustesse, muutes näiteks teema nii kitsaks, et tema arutamine seminarippuse eesmärgi saavutamise seisukohalt muutub otstarbetuks. Näiteks oleks teema "NSV Liidu võidu allikad Suures Isamaasõjas" liiga lai, sest 15 minutit ei võimalda kõiki allikaid iseloomustada ja ettekanne kujuneb üksnes allikate loeteluks. Parem on teema "Nõukogude teaduse osast võidu saavutamisel Suures Isamaasõjas". Seminari otstarbe seisukohalt aga jb liiga kitsaks selline referaat nagu "Muutused suurttkive vitlustaktikas Suure Isamaasõja aastatel", kuigi see iseenesest võib olla huvitav.

Järelikult on referaadi ülesanne kassa aidata seminari ldise eesmärgi saavutamisele.

Referaat võib olla pühendatud:

a) selliste materjalide tutvustamisele, mis seminari põhiküsimuste lahendamisele annavad väärtusliku lisa, sest nad täiendavad kohustuslikus kirjanduses sisalduvat;

b) küsimusele, mis aitab iseloomustada detailsemalt mõnda seminari kava osa, millel antud eriharuhlipilaste jaoks on oluline tähtsus;

c) mõnele ppetbs üleskerkinud ja täiendavat lbitttamist vajavale huvitavale küsimusele;

d) uutele seisukohtadele vi teaduslikele avastustele antud küsimuses;

e) probleemile, mida loengus ei saanud kllaldaselt selgitada, kuid mis siiski väärib lahendamist;

f) küsimusele, mille arutamist õppejõud peab vajalikuks õppe-kasvatusliku tb huvides.

Referaadi väärtus seminari huvitavamaks, mitmekesisemaks ja aktiivsemaks muutmisel seisneb selles, et ta:

1) kasvatab lipilasi iseseisvalt orienteeruma partei strateegia ja taktika, partei poliitika mitmesugustes aspektides, sest

a) referaadi ettevalmistamise peamine raskus lan-
geb üliõpilasele;

b) referaadi koostamisel õpib üliõpilane ise

leidma täiendavaid materjale;

c) referaadi ettevalmistamine ja esitamine harjutab teoreetilisi materjale siduma praktilise eluga;

d) arendab üliõpilase mõtlemisvõimet ning sunnib tegema iseseisvaid ärdistusi läbitöötatud materjalide ja ka praktiliste kogemuste alusel;

e) referaadi koostamine on väärtuslik algus üliõpilase edasisele teaduslikule tööle.

2) kasvatab üliõpilastes esinemisoskust ja-julgust.

Referaadi ettekandmine nõuab üliõpilastelt:

a) tähelepanu osutamist esinemiskultuurile (välimus, kehahoid, käte asend jne.);

b) kõnetehnika korrigeerimist (konkreetne keel, häälevarude arvestamine, esitamise selgus ja arusaadavus jmt.);

c) kontakti saavutamist ja kindlustamist auditooriumiga;

d) materjali esitamise emotsionaalsust, ilmekust.

Referaadi koostamine algab teema valikust. Tuleb lugeda otstarbekohaseks, et üliõpilased valivad referaadi teemad seminari kavades esitatud probleemide hulgast kas semestri algul või varemalt kuu aega enne referaadi ettekandmist. Erandiks on siin referaadid, mille teemad kerkivad alles seminari käigus ning mille ettekandmise tähtajaks on tavaliselt järgmine seminar. Olgu märgitud, et seminarikavades esitatud teemad on soovitatavad, mitte aga kohustuslikud. Teema valikul tuleb lähtuda ähe või teise üliõpilase soovist, s.t. vabast valikust ja alles siis, kui seda võimalust ei kasutata, õppejõupoolsest määramisest.

Järgmiseks etapiks on referaadi kavandamine. Referaadi plaani projekti koostab üliõpilane. See on soovitatav läbi arutada seminari juhatava õppejõuga. Plaani projekti läbiarutamine on peamine moment, kus üliõpilase iseseisvasse töösse sekkub õppejõud. See muidugi ei välista ka referaadi koostamise käigus konsulteerimise võimalusi, kui üliõpilane seda vajalikuks peab.

Materjali kogumine. Selleks vajaliku kirjanduse määramise annab kateedri juures asuva õppekabineti juhataja. Kui referaadi teema aga antakse õppejõu poolt või kui teema kerkib üles jooksvas töös, siis näitab põhilise kirjanduse õppejõud. Täiendava materjali kogumise ülesanne lasub üliõpilasel. Täiendav materjal (ajakirjandus, ilukirjandus, kino, teater, tegeliku elu näited jne. jms.) võimaldab referaati huvitavaks teha. Ta näitab üliõpilase leidlikkust, taipu ja oskusi.

Materjali läbitöötamine. Materjali läbilugemisest üksnes ei piisa. Tuleb teha märkmeid. Neid on otstarbekas anda eraldi väikestele lehtedele, kusjuures märgitakse, kust teatav fakt pärit on (näit. "Edasi", 27. märtsist 1967, vöi: V. I. Lenin. Proletaarsest internatsionalismist, kd., lk. 127 vöi: "Estonia" kolhoosi äldkoosoleku protokoll nr. 9, 20. augustist 1967). Hea on kui märkuste süstematiseerimine leiab aset juba materjali läbitöötamise käigus. Soovitav kasutada erinevate kaustade (kirjaambrikude) süsteemi, vöi kui seda loetakse liigseks, siis vastava plaani punkti järjekorranumbri kandmist märkmelehele. Materjali läbitöötamisele asudes on selge, millise punkti juurde üks vöi teine osa materjalist sobib. Nii kujuneb juba materjali kogumise käigus ülevaade sellest, kas kõigi käsimuste kohta on piisavalt materjali vöi mitte. Kui on vaja, tuleb otsida täiendavat materjali vöi siis teha kavast mõningaid muudatusi. Kava korrigeerimine vöib seeläbi ka mõne täiendava punkti sissetoomiseks.

Kui materjal on läbi töötatud ja kavapunktide kaupa jaotatud, tuleb see punktisiseselt süstematiseerida. See on märkmelehtede seadmine loogilisse järjekorda. Pärast seda on otstarbekas läbi mõelda, mis võtta, mis jätta, mida sobib tsiteerida, millised näited tuua illustreerimiseks, millist näitlikku vahendit kasutada jne. Kõik sellise kirjutab referent märkmelehele ning paneb - oma arvamuse järgi - õigele kohale.

Näüd vöibki asuda referaadi "kokkukirjutamisele". See on äsna lihtne, sest süsteem on juba loodud. Tarvitseb

vaid märkmed ähendada, sisse tuua omapoolsed mõtted, arvamused ja seisukohad ning teha vajalikud üldistused. Kui referendil puuduvad ulatuslikumad esinemiskogemused, on otstarbekohane referaat esialgu terves ulatuses välja kirjutada. Kui aga kogemused on olemas, võib piirduda kas teeside või ka ainult referaadi laiendatud kava väljakirjutamisega. Referaadi kavale tuleb kanda sel juhul täiendavalt ainult arvud ja täpselt siteeritavad mõtted, samuti kõik see, mida referent esinemisel vajalikuks peab (näited, kasutatavate näitlike vahendite nimetused, referaadi ajajaotus jne.). Oleks ideaalne, kui noor referent leiaks eelnevalt võimaluse referaadi ettekandmiseks ilma kuulajaskonnata (valjusti lugedes) või 1-2 kuulajaga ja alles siis astuks rühmakollektiivi ette.

Esinemisel tuleb silmas pidada:

- a) et referaat jääks ettenähtud ajapiiridesse (10-15 min);
- b) et mõtted, mida referaadi kaudu tahetakse anda, jõuaksid selgelt audotooriumini.

Pärast referaadi ära kuulamist esitatakse referendile küsimusi. Need on mõeldud kas ettekandes toodud seisukohtade täpsustamiseks või siis selleks, et selgitada seda, mis ettekandes kõllaldaselt käsitlemist ei leidnud. Küsimuste arvu ei piirata, kuid nagu näitavad kogemused, hakkab referaadiga saavutatud mõju hajuma, kui küsimuste arv läheb üle viie. Kui küsimusi ei ole, pole neid ka vaja "välja kiskuda". Küsimustele vastab referent lähidalt, paari-kolme lausega.

Arutelu. algab kas varem määratud 1-2 oponendi sõnavõttust või lihtsalt kuulajate sõnavõttudest. Viimased kas täiendavad referaati või esitavad vastuväiteid referaadis esitatud seisukohtadele. Referaat on hästi õnnestunud, kui ta kutsus esile sisuka, huvitava diskussiooni. Autoril on pärast vaidluse lõppemist õigus 2-3 minutilisele lõppsõnale. Kui vaja, teeb vaidluste kohta lõppkokkuvõtte seminari juhendav õppejõud.

Tavaliselt antakse referaadile kollektiivi või

õppejõu hinnang, kus arvestatakse järgmisi elemente:

a) referaadi teaduslik-teoreetiline tase;

b) referendi omapoolsete seisukohtade olemasolu ja nende argumenteeritus;

c) referendi esinemine ja tema oratorlikud võimed, (selgus, emotsionaalsus, kõnekultuur jne.).

Referaatide hea koostamine ja esitamine on seminarist aktiivse osavõtu näitaja, on oluline tegur arvestuste jooksval sooritamisel ning eksamile pääsemisel.

KONTROLLTÖÖ.

J.Kalits

Kontrolltöö on üliõpilaste teadmiste kontrollimise kirjalik vorm. Kontrolltöö eesmärgiks on saada ülevaade kõigi üliõpilaste iseseisva töö tasemest, ulatusest ja süsteemikindlusest. Kontrolltööd võimaldavad iseseisva töö paremat suunamist ning meetodilist abistamist. Kontrolltööde tulemuste ärdistamine on õppetöö taseme edasise tõstmise alus, õppetöö vormide ja meetodite täiustamise alus. Kontrolltööd tulevad arvesse eksamite sooritamisel.

K o n t r o l l t ö ö s t a t s i o n a a r s e -
t e l e ü l i õ p i l a s t e l e .

Töö iseloomust .

Kontrolltööd statsionaarsetele üliõpilastele jagunevad põhiliselt kaheks: 1) ühekordne kontroll ja 2) kontrolltööd pikema perioodi, 1-2 seminariteema kohta.

Ühekordne kontroll kujutab endast kirjalikku vastust antud päevaks läbi töötatud materjali põhjal. Sellise kontrolli tähtajast õppejõud eelnevalt ei teata. Samuti lahendab õppejõud suvaliselt kõik teised küsimused (kestus, küsimuste arv, vorm jne.).

Kontrolltöö pikema perioodi kohta teatatakse vähemalt üks nädal ette. Sellise töö sooritamise ajaks on üks akadeemiline tund. Kontrolltöö vormiks on 1) töö kirjutamine ühele ärdisemale teemale või 2) vastamine paljudele konkreetsetele küsimustele.

Hindamisest.

Kontrolltöö võib saada ärdise hinde - arvestatud või mittearvestatud. Samuti võib töö olla hinnantud hindudega väga hea, hea, rahuldav või mitterahuldav.

Väga head hinnet väärrib teemale kirjutatud töö, kui ta näitab üliõpilase sügavaid teadmisi ja oskusi kohustusliku kirjutuse, loengute, õpiku materjalide läbitöötamise ning tundmise alal. Väga hea hindudega töö sisaldab endas loogilise analüüsi elemente ning on seotud kaasaja prob-

leemidega. Kui töö vormiks on vastamine küsimustele, siis väärrib väga head hinnangut töö, kus vähemalt 85 protsenti vastustest on õiged.

Hea hinnang omistatakse kontrolltööle, kus teema käsitletu näitab kirjanduse ja läbitöötatud materjali tundmist, kuid esineb mõningaid puudusi analüüsi ja kaasaajaga seostamise osas. Küsimustele vastamise korral ei tohi õigete vastuste protsent olla alla 70.

Rahuldava hinnangu puhul on eelduseks käsitletud probleemi põhiliselt õigesti lahendamine. Küsimustele vastamisel annab rahuldava hinde vähemalt 60 protsenti õigeid vastuseid.

Mitterahuldav on kontrolltöö, mis näitab, et ettenähtud kirjandus on puudulikult läbi töötatud, millele töetu antud probleem on jäänud lahendamata, lahendatud valesti või esineb lahendamisel tõsiseid puudujääke. Küsimustele vastamisel pälvib mitterahuldava hinnangu töö, kus õigete vastuste protsent on alla 60.

Kontrolltööde tulemustest.

Kontrolltööd võimaldavad määrata kindlaks antud õpperühma üldise taseme, mis on aluseks õpperühmade omavahelisel võrdlemisel. Kontrolltööd võimaldavad välja selgitada samuti teadmiste taset üksikute probleemide kaupa. Kasutada võib järgmist tabelit (näiteks 25 õpilasega õpperühma puhul):

Küsimused	Hästi vastatud	Puudulikult vastatud	Vastamata	Vales- ti vas- tatud
1. küsimus	15	5	2	3
2. küsimus jne.	5	9	3	8

Selline analüüs võimaldab teadmiste taseme väljaselgitamise kõrval teha järeldusi ka õppetöö organiseerimise, probleemide tundmaõppimise raskuste jne. kohta. Analüüsi tulemusi on otstarbekohane arutada samuti komsomoli koosolekuil, kursuse nõupidamistel jne.

Mõnikord võib selline analüüs olla aluseks arutelule ka-
teedri kollektiivi ja komaomoliaktiivi ahiael nõupidami-
sel.

K o n t r o l l t ö ö m i t t e s t a t s i o n a a r s e t e l e ü l i õ p i l a s t e l e .

Kontrolltööd mittestatsionaarsetele üliõpilastele on
regulaarse iseseisva töö kontrolli vormina rakendatud aja-
loo-keeleteaduakonnas ja rahanduse osakonnas. Teistea tea-
duskondades toimub arvestus.

Temaatikast.

I kursuse mittestatsionaarsed üliõpilased kirjutavad
kontrolltöö teemal: "Parteitöö tähtsamad ülesanded "Kom-
munistliku Partei manifestis" ja nende konkretiseerimine
V.I.Lenini töödes".

Töö kirjutamise aluseks on kohustuslik kirjandus, mis on
ette nähtud NLKP ajaloo programmis kuni IV teemani.

II kursuse mittestatsionaarsed üliõpilased kirjuta-
vad kontrolltöö teemal: " Sotsialismi rajamise leninlikust
plaanist ja selle elluviimise abinõudest". Töö kirju-
tamise aluseks on kirjandus, mis on ette nähtud NLKP ajaloo
programmi VIII, IX ja X teemas.

Üliõpilastel on õigus, isegi soovitav oma äranägemise
järgi teemat piirata ja võtta äka või kaks käsimuse aspek-
ti (taktika, ideoloogiline töö jne. I kursuse osas) või
probleemi ähe osa (industrialiseerimine, kollektiviseeri-
mine, poliitilised abinõud jt. II kursuse osas), kusjuures
kohustusliku kirjanduse kasutamise raamid jäävad samaks.

Üldised tingimused.

Kontrolltöö peab näitama eelkõige kirjanduse kasuta-
mise ja selles sisalduvate seisukohtade äldistamise ning
analüüsimise oskust. Kontrolltöö õnnestumise peamine taga-
tis on V.I.Lenini tööde ja partei otsuste iseseisev läbi-
töötamine. Iga kontrolltöö peab sisaldama viited kasutatud
kirjandusele (tekstis) ning lõpul kasutatud kirjanduse ni-
mekirja. Kontrolltöö mahuks on 9-12 tuhat täheruumi

(5-7 masinkirja lehekülge). Kontrolltöö võib olla esitatud masinkirjas kui ka korralikult käsitsi kirjutatuna.

Vormiliste tingimuste kõrval tuleb silmas pidada järgmisi sisulisi nõudeid: a) kontrolltöö peab olema pealkirjale vastav, konkreetne, loogiliste põhjendustega, faktiderohke ja sisutihe; b) kontrolltöö sisaldagu autoripoolset analüüsi; c) olgu seotud kaasajaga.

Kontrolltööde esitamise eeltähtaega ei ole. Kontrolltöö esitab iga üliõpilane isiklikult(eelnevale kokkuleppele vastavalt või ettenähtud konsultatsiooni ajal) kateedri poolt määratud õppejõule. Järgneva vestluse käigus esitab õppejõud üliõpilasele küsimusi kas kontrolltöödes esinevate puuduste kohta, või lihtsalt teema läbitöötamise põhjalikkuse kontrollimiseks. Esitatud kontrolltöö tagastatakse üliõpilasele siis, kui tööd ei arvestata. Arvestatud tööd õppejõud üliõpilasele ei tagasta ning see säilitatakse järelkontrolli teostamiseks kateedris.

Kontrolltööde arvestamisest.

Iga kontrolltöö, mis vastab sisulistele ja vormilistele tingimustele, kuulub arvestamisele. Mitteamvestatuks loetakse need kontrolltööd, kui töö ise ja sellele järgnenud vestlus näitab, et

- 1/ ettenähtud kirjandus on jäänud läbi töötamata;
- 2/ töö pole originaalne(on maha kirjutatud brošüürist, teise üliõpilase tööst, ajalehest, ajakirjast jmt.);
- 3/ töö on äldsõnaline, laialivalguv, ainult äldisi fraase sisaldav ja kui vestlus ei paranda oluliselt kontrolltööst jäänud äldist muljet.

Mitteamvestamise korral määratakse konkreetne tähtsae töö uuesti esitamiseks ning antakse ähtlasi näpunäited, millises suunas kontrolltöö teema uuesti läbi töötada. Kui mitteamvestamise aluseks on mahakirjutamine, ei saa üliõpilane tööd esitada enne 6 kuu möödumist ja sedsigi juhul, kui iseseisva tööd eetika rikkumise iseloom ei too kaasa raskemaid tagajärgi.

Kontrolltööde tulemustest.

Kateedris säilitatavate kontrolltööde baasil tehakse esitatud kontrolltöödest kokkuvõtted, mis arutatakse läbi kateedri koosolekul 1-2 korda õppeaasta vältel. Arutluse tulemused on alus mittestatsionaarsete üliõpilastega tehtava töö edasisele parandamisele.

TEADUSLIK REFERAAT.

S. Lepik

Üliõpilaste teaduslik töö on kõrgema haridusega spetsialistide ettevalmistamise protsessi vajalik koostisosa. Teiste õppetöö vormidega võrreldes on mitmesuguste teaduslike probleemide ja uurimisülesannete iseseisval lahendamisel suhteliselt suur ja loov osa. Üliõpilase teaduslik töö eeldab tema esinemist loojana, uue andjana, uurijana. Sellega on määratud teadusliku töö koht kõrgema haridusega spetsialistide ettevalmistamise protsessis. Üliõpilase iseseisev teaduslik uurimistöö pole asendatav mitte mingisuguse õppeprotsessi teise vormiga.

Loomulikult on teaduslik töö tugevat tahtekindlust, enesedistsipliini ja oskusi nõudev tegevus. Teadusliku töö metoodika valdamine nõuab eelnevalt selle tundmaõppimist ja õpitu praktilist rakendamist. Seepärast on vajalik, et üliõpilased juba varakult teeksid sellega algust.

On loomulik, et iga üliõpilane oma võimete kohaselt (aga neid võimeid saab õppimise vältel arendada) lälitub teaduslikku tegevusse valitud erialal. Kuna esimestel kursustel on üliõpilasel veel raske säveneda oma eriala probleemide uurimisse, pakuvad selleks soodsat võimalust ühiskonnateadused ja teised äldained.

Esimestel kursustel NLKP ajaloos teostatavad teaduslikud tööd on referatiivse iseloomuga ja kannavad veel harjutuslikku ilmet. Teadusliku referaadi koostamise eesmärgiks NLKP ajaloos on:

- üliõpilaste teadmiste ideelis-teoreetilise taseme tõstmine;
- loengutel ja seminarides omandatud materjali

sävendamine ja sägavam iseseisev ähiskondliku elu nähtuste lahtimõtestamine;

- teadusliku töö metoodika ja tehnika omandamine.

Teadusliku referaadi koostamine algab teatud probleemi tõstatamisega ja lõpeb probleemi põhjendamisega, tõestamisega. Järelikult on vajalik eelnev probleemi nägemine ja asjatundlik lähenemine probleemile, tema lahendamise jõukohasuse kindlaksmääramine. Samuti on vaja välja selgitada, kas antud aja raames ja uurimisallikate-materjalide kättesaadavuse tingimustes on võimalik valitavat teemat edukalt käsitleda. Alles nimetatud teguritest lähtudes tuleks langetada teema valik.

NLKP ajaloo-alaste uurimisteemade valikul abistab äliõpilasi õppekabineti poolt väljatõõtatud näidistematika ja loenguid ning seminare läbiviivad õppejõud. Soovitav on konsulteerida õppejõuga, kes on vastava probleemiga kõige enam kursis, on selle ala spetsialist.

Uurimisteema valikul tuleks arvestada veel

- praktilise elu poolt kerkinud vajalikkust ja teaduse arengu olukorda;

- äliõpilase enese võimeid ja huve;

- probleemi lähedust või seost valitud erialaga teaduskonna profiiliga.

Uurimisteema valiku langetamise järel tuleks kindlaks määrata ajaline töö teostamise võimalus. Sellest sõltub oluliselt, kui ulatuslikult, millise sägavuse astmega ja milliseid probleemi äksikkõlgi ning aspekte on võimalik lahendada. Piiratud aja raames valime tervikliku probleemi kõige olulisemad lahendamise aspektid, jättes kõrvalteisejärgulised, vähemolulised.

Järgnevalt on oluline kindlaks määrata töö eesmärk (või eesmärgid), milleni tuleb uurimise käigus jõuda.

Töö eesmärgiks võib olla näiteks älevaate andmine teatud nähtuse või protsessi arengust mingil ajavahemikul, seoste uurimine teatud nähtuste omavahelises muutumises, ettevõtete, asutuste, organisatsioonide töö esinevate puuduste avastamine, teadaolevate puuduste kõrvaldamiseks vajalike

abinõude sõsteemi väljatöötamine, teatud teoreetiliste seisukohtade võrdlemine ja analüüsimine, nende praktilise rakendatavuse kontrollimine jne.jne.

Uurimuse eesmärgid sõnastame töö sissejuhatavas osas. Seejärel on võimalik juba visandada esimene kava variant.

Teadusliku referaadi kavandamisele tuleb pöörata erilist tähelepanu. Ilma detailse ja üksikasjaliku kavata pole võimalik plaanipäraselt ja sihikindlalt töötada. Kava koostamist ei tohi sealjuures aga mõista kui lihtaustatud töö älesehituse, sisukorra visandamist. Teadusliku referaadi kava koostamine on kestev protsess, mis läbib referaadi kirjutamise kõiki etappe. Kava detailiseerub, muutub, täpsustub kogu teema lahendamise käigus. Sellepärast saab esialgse kava koostamisele asuda alles siis, kui probleemi lahendamiseks vajalikust materjalist on juba osa kogutud ja läbi töötatud (eelkõige teoreetiline kirjandus).

Laiendatud kava koostamisele saame asuda siis kui kogu vajalik allikmaterjal on kogutud ja esialgselt läbi töötatud. Laiendatud kava sisaldab juba tähtsamad töö teesid ja äldkujul visandatult ka nende tõestamiseks esitatavad arutluskäigud. Laiendatud kava täpsustamine ja parandamine aga jätkub kogu uuritava probleemi lahendamise käigus. Kava viimase variandi kujundame sisukorraks pärast töö lõpetamist.

Metoodiliselt oluliseks töö etapiks on allikmaterjali kogumine. Teaduslikus töös tuleb eelkõige tugineda esimestele allikatele. Kaasaja nähtuste uurimisel on selleks praktiline tegelikkus, minevikusõnnduste uurimisel aga kaasaegsete tööd, dokumendid; Partei ajaloo osas on nendeks NLKP dokumendid, NSV Liidu valitause määrused ja klassikute tööd ning tegeliku partei tegevuse uurimine. Kirjalike allikate hõluluse puhul tuleb teha valik olulise osa kasuks. Kogu kogutud materjali peab uurija oakama kriitiliselt suhtuda. Varem avaldatud teoreetilistea seisukohtades võib vääraid kontseptsioone olla, olenevalt autori vaadetest ja klassipositatsioonist, aga ka arvuliste suhete hindamisel võib arvutuse vigu jne. ... esineda.

Materjali kogumisel on oluline silmas pidada teadusliku töö tehnika levinud nõudeid.

Materjali on otatarbekas koguda lahtistele lehtedele (kaartidele, aedelitele). Nii on materjali hõlpus süstematiseerida kava järgi, rühmitada aegadeks aluajaks. Otatarbekas on luua endale 2 kartoteeki:

- bibliograafia kartoteek ja

- väljakirjutiste kartoteek. Siia juurde lisatakse ka ajalehe väljalõiked, akeemid, tabelid ja omapoolsed märkmed.

Silmas tuleks pidada seda, et väljakirjutiste kartoteegi igale kaardile tuleks kirjutada ainult üks mõte, idee, aegajuhus või üks küsimuse küsimus. Kaartide vorm on igal ajal vabalt valitud. Kõik aga peavad märkmeid sisaldavad kaardid olema varustatud viidetega allikale, kust märkmed, aegajuhused või tsitaadid on võetud. Juba materjali väljakirjutamise käigus arvu oma arvamus, mõtete ja aegajuhustate aegajuhustamisega tagasihoidlik oldagu. Märkitagu need ka kaa kaartide vabadele aegajuhustele või lisakaartidele. Hiljem võivad need ununeda.

Kui materjal kogutud, asutagu selle süstematiseerimisele kava aluajaks ja aegajuhustel referaadi kirjutamisele.

Referaadi kirjalik vormistamine sõltub sellest, kui võrd kogu eelneva töö käigus on autoril õnnestunud mõttes (või ka oma mõtete ja aegajuhustate kirjalikul aegajuhustamis- aegajuhustel) uuritav probleem lahendada, või eelnevalt arvulise suurused ja suhted mõõta, välja arvutada. Töö esimese variandi kirjutamisel juba jälgitagu keele ja väljenduste korrektsust ja täpsust, samuti kompositsiooni aegajuhustust. Ka töö kirjutamisel jälgitagu sama põhimõtet, kirjutatagu aegajuhustele lahtistele lehtedele.

Esimese variandi kirjutamise järel loetagu seda hoolikalt ja aegajuhustatagu. Heaks abimeheks saavad siin olla käärid ja liim, mille abil saame kirjutatut hõlpsasti aegajuhustada, mittevajalikud osad kinni kleepida, uutega asendada. Sellega säästame aega ja vaimset energiat. Juba mustandi kirjutamisel tuleb aga sellesse kanda kõik viited ja

tsitaadid ning viidata allikatele. Muidugi sõltub palju töö iseloomust. Näiteks marksismi-leniniemi klassikute tsiteerimise puhul on joone all piisav viidata vaid teose numbrile ja leheküljele, kirjutamata välja tervet artikli pealkirja (V.I.Lenin, Teosed 5.kd., lk.30), ajakirjanduse kasutamisel viitame joone all autorile, artikli pealkirjale, ajakirja nimetusele, aastale, numbrile ja leheküljele (Vt. L.Tolstoi, Kirjandusest ja kunstist, "Looming", 1960, nr.11, lk. 1716). Ajalehest viitamise või tsiteerimise puhul toome joone all ära ka ajalehe väljaandmise kuupäeva (Vt. R.Tamm, Teaduse osatähtsuse suurendamiseks, "Rahva Häääl", nr.120, 25. mai 1968.) Ka kõigi tabelite, graafikute ja skeemide puhul viidatakse joone all allikatele, kust andmed või arvulised suhted on võetud.

Iga teaduslik referaat peaks koosnema sissejuhatusest, teema arendusest (peatükid, paragrahvid) ja lõppkokkuvõttest. Kokkuvõtte sisaldab tavaliselt tööst tulenevaid põhilisi järeldusi ja ettepanekuid.

Referaadi kirjutamine lõppegu kasutatud kirjanduse nimekirja koostamisega ja töö lõppu lisamisega. Teadusliku referaadi koostamise meetodika ja tehnika üksikasjadega on soovitatav tutvuda U.Mereste brošüüri "Üliõpilastööde koostamise meetodikast" (Tallinn, 1965) põhjal.

Teadusliku referaadi pikkus sõltub uuritavast probleemist ja üliõpilase teaduslikutöö meetodika valdamise tasemest. Uuritava probleemi originaalse lahenduse võib hea mõtete kontsentreerimise oskuse puhul vormistada 15-25 leheküljelise tekstina. Teinekord ei piisa mõnel üliõpilasel isegi 100 ja enamast leheküljest uurimustulemuste vormistamiseks.

Teadusliku referaadi valmimise protsessi lahutamatuks tegevuseks kujuneb vajadus oma ideede, järelduste ja üldistuste üle mõtteid vahetada, kontrollida nende õigsust, avardada oma mõtlemist kaaslaste abiga. Seda funktsiooni referaadi valmimise käigus aitab täita VTÜ ajaloo ringi NLKP ajaloo sektsioon.

Teadushimulistel üliõpilastel on NLKP ajaloo ringi raames võimalus esitada oma referaate laiemale kuulajas-konnale, ringi kaudu diskuteerida vaieldavates probleemides ja ringi vahendusel oma teadusliku töö tulemusi propageerida ka laiemalt (massi-kommunikatsioonisüsteemi vahendusel). Ühtlasi on üliõpilaste teaduslik ring vahendajaks kogenud teaduskonna ja üliõpilaste vahel (kohtumised nimekate teadlastega, mõttevahetused üliõpilaste- õppejõudude vahel äldse). Ajaloo ringi NLKP ajaloo sektsiooni liikmeks astumine toimub ÜTÜ põhikirja alusel. Üliõpilane vormistatakse sektsiooni liikmeks, kui ta on valmistanud teadusliku referaadi ja see vastab teadusliku töö nõuetele.

Ringi organiseerimisel võivad üliõpilased lülituda ka üliõpilastööde konkurssidest osa võtma. 1967.aastast alates on TRÜ üliõpilased võistelnud ahiskonnateaduste alase konkursi raames nii ülikooli, vabariigi kui ka liiduvabariikide tasemel.

NLKP ajaloo kateedri praktikas on hinnatud üksikuid paremaid referaate kirjutanud üliõpilasi eksamil nende referaatide alusel.

Eksamit asendav teaduslik referaat peab vastama vähemalt rahuldavale hindele ja peegeldama sügavat NLKP ajaloo kursuse omandamist. Referaadihinne on arvestatav eksamihindena ainult sellel juhul, kui üliõpilane on õppeaasta vältel esinenud hästi ka seminarides.

Võimekamad referaatide koostajad töötavad edukalt ka õppejõududega koos lepinguliste tööde täitmisel.

Üliõpilasaastate esimesed vaod teaduspõllul on praktikas end kuhjaga tasunud. Mitmekälgne kogemuslik baas on kõigile tulevastele teadusevallutajatele häda-vajalik.

EKSAMID JA ARVESTUSED.

E.Kivimaa

Praegu kehtivate õppeplaanide kohaselt lõpeb õppetöö NLKP ajaloo iga semestri lõpul kas eksami või arvestusega.

TRÜ Arstiteaduskonnas ja Kehakultuuriteaduskonnas, kus NLKP ajalugu õpitakse ainult I kursusel, lõpeb õppetöö nii I kui ka II semestri lõpul eksamiga. Ülejäänud teaduskondades, kus NLKP ajalugu õpitakse 3 semestri vältel, lõpeb õppetöö I semestril eksamiga, II arvestusega ja III eksamiga.^x Samas järjestuses toimuvad eksamid ja arvestused ka kaugõppeosakonna Kehakultuuriteaduskonnas.

Kaugõppeosakonna ülejäänud teaduskondades, kus õppetöö NLKP ajaloo kestab 4 semestrit, tuleb üliõpilastel I semestril sooritada NLKP ajaloo arvestus I-V teemade materjali ulatuses, II semestril eksam I-IX teemade, III arvestus X-XIV teemade ning IV semestril eksam X-XVI teemade materjali kohta (teemad vastavalt 1967.a. kinnitatud NLKP ajaloo kursuse programmile). Arvestusi ei ole Ajaloo-Keeleteaduskonna ja Majandusteaduskonna rahandusosakonna kaugõppe üliõpilastel, kes I ja III semestril kirjutavad kontrolltööd.

Riikliku eksami NLKP ajaloo näeb uus õppeplaan stuudiumi lõppemisel ette ainult ajaloo-osakonna üliõpilastele.

x x
x

Õppeprotsessi olulise koostisosana täidavad eksamid ja arvestused eelkõige üliõpilaste teadmiste kontrolli funktsiooni. Täniini on eksamid üliõpilaste teadmiste hindamise põhivormiks. Peale teadmiste kontrolli aitab eksam ja eksamiks ettevalmistumine kaasa semestri vältel NLKP ajaloo omandatud teadmiste süstematiseerimisele süvendamisele ja kinnistamisele.

x Erandiks on siin ajaloo osakond.

Eksamid statsionaarses osakonnas toimuvad eksamises-
siooni ajal (muust õppetööst vabal ajal), kuna arves-
tused tuleb sooritada kokkuleppel õppejõuga tavalise
jooksva õppetöö kõrval enne eksamisesseiooni.

Eksami ja arvestuse tulemus sõltub eelkõige üliõpi-
lase poolt kogu semestri kestel NLKP ajaloo omandamisel
tehtud tööst. Pideva ja loova töö tulemuseks on põhja-
likud ja kindlad teadmised eksamitel ning arvestuste ras-
kusteta sooritamine. Ebaõnnestumised eksamitel ja arves-
tuste korduv sooritamine esineb reeglina üliõpilastel,
kessemestri vältel suhtuvad pealiskaudselt ja vastutus-
tundetult õppetöösse ja kes püüavad eksamieelse lähiaja-
lise pingutusega eksamid kuidagi "ära anda". Semestri
jooksul läbiviidetav materjal on küllalt mahukas ning sel-
le korralik läbitöötamine pole mõeldav vahetult enne
eksamit. Eksamieelne vaba aeg on ette nähtud semestri
vältel läbitöötatu kordamiseks, teadmiste süstematisee-
rimiseks ja tekkinud üksikute lünkade kõrvaldamiseks.

Materjali kordamisel on soovitatav silmas pidada tee-
ma või probleemi terviklikust. NLKP ajaloo programmi alu-
seks võttes on otstarbekas kordamist alustada õpikust
(NLKP ajalugu, EKP ajaloo ülevaade jt.) vastavatest pea-
täkkidest. Sellele peaks järgnema sama teema kohta peetud
loengu konspekt. Käsimuste puhul, mida õpik ei käsita,
tuleb alustada loengukonspektist. Järgnevalt tuleksid
veelkordselt läbi lugeda kirjanduse konspektid ja kui
aega jätkub, lugeda teoseid. Unustada ei tohiks ka se-
minarides tehtud märkmeid. Selline kordamisviis annab
tervikliku ja põhjaliku ülevaate kogu teemast või prob-
leemist. Lõppkokkuvõttes kujuneb terviklik ülevaade
NLKP ajaloo vastavast perioodist.

NLKP ajaloo eksamid võivad toimuda kas kateedri
poolt välja töötatud ja kinnitatud piletite alusel, või
ilma piletiteta, veetluse vormis. Et eksam aitaks kaasa
NLKP ajaloo kursuse põhimaterjali, nii teoreetilise kui
praktilise, sügavamale ja kindlamale omandamisele, siis
annavad õppejõud tavaliselt üliõpilastele eksamite eel

kordamisküsimused, põhiprobleemid.

Pilet sisaldab reeglina kaht küsimust, üks - teoreetilist laadi, teine - konkreetset, faktilist, ajaloolist materjali hõlmav. Üliõpilane, valinud pileti, saab küsimuste lahtimõtestamiseks ja vastuse kavandamiseks kuni 1 tund ettevalmistuse aega. Ettevalmistamise ajal on lubatud kasutada õppeprogrammi.

Vastused küsimustele tuleb esitada loogiliselt, konkreetselt ja faktiderikkalt põhjendatutena. Soovitav on hoiduda ülipikkadest sissejuhatustest, ülivõrrete kasutamisest lausetes. Kasulik on meeles pidada, et ei tule rääkida kõigest, mida üldse teate, vaid otseselt ja konkreetselt sellest probleemist, mida teilt nõuab pileti või õppejõu poolt esitatud küsimus. Pole mõtet vastuse kogu teksti kirja panna ja seda siis õppejõule maha lugeda. Soovitav on kavandada vastuse plaan ning vastavalt plaanile esitada vabalt oma põhjendus-vastus.

Ettekujutus üliõpilaste teadmiste tasemest, samuti eksami hinne kujuneb õppejõul tavaliselt juba vastuste põhjal pileti küsimustele. Õppejõud esitab täiendavaid küsimusi üliõpilastele siis - esiteks, kui üliõpilase vastustes jäi mõndagi puudu või esines ebatäpsusi, teiseks, kui üliõpilase vastus jääb kahe hinde, näiteks 2-3, 3-4 jne. vahele.

Lisaküsimusi, ja mitte üksnes pileti küsimuste valdkonnast, vaid kogu NLKP ajaloo kursuse ulatuses, võib õppejõud esitada veel järgmistest asjaoludest tingituna: võib juhtuda, et eksamil mõni hoolas ja õppetöösse tõsiselt suhtuv üliõpilane jääb hätta, kuid õppejõud on veendunud, et üliõpilase tegelikud teadmised on paremad. Samuti on täiendavate küsimuste esitamine vajalik sel juhul, kui õppejõul on alust kahtluseks, et hea vastus ähele küsimusele on juhuslikku laadi. Kuna NLKP ajaloo kateedris võtab eksameid vastu seminariõppusi läbiviiv õppejõud, kes tunneb igat eksamineeritavat üliõpilast ja teab kuidas üks või teine töötab semestri vältel, siis üliõpilaste tõeliste teadmiste väljaselgitamiseks ja objektiivse hinde panemiseks on mõlemal

juhul täiendavate küsimuste esitamiseks alus olemas.

Peale eksami teiseks üliõpilase teadmiste kontrollimise kokkuvõtlikuks vormiks on arvestus. Semestri kestel edukalt ja süstemaatiliselt töötanud üliõpilased (kee töötavad läbi nõutava kirjanduse, võtavad aktiivselt osa seminariõppustest, kirjutavad kontrolltööd vähemalt hindele rahuldav) saavad tavaliselt arvestuse jooksva töö põhjal. Kui semestri jooksul tehtud töö on lünklik, tuleb üliõpilasel sooritada arvestus. Õppejõud vestelb temaga NLKP ajaloo kursuse programmis ettenähtud küsimuste üle, kontrollib semestri kestel omandatud teadmiste kogumist. Antud juhul arvestus paljus dubleerib eksamit. Kaugõppe üliõpilastel, kuna nende jooksev töö semestri vältel pole kontrollitav, domineeribki arvestuse mainitud moodus. Nii eksami kui arvestuse puhul on hindamise aluseks see, kuidas on omandatud õppeprogrammis ettenähtud, samuti nõutav täiendav materjal. Eksamit või arvestust võib asendada kõrgetasemeline teaduslik referaat.

Seminari kava nr. 1.

Teema: K.MARXI ja F.ENGELSI TEOS "KOMMUNISTLIKU

PARTEI MANIFEST."

1. "Kommunistliku partei manifesti" ilmumise ajaloolised tingimused:
  - a/ töölisliikumine XIX sajandi keskpaiku,
  - b/ marksismi kolm allikat ja kolm komponenti.
2. Marx ja Engels klassivõitluse tähtsusest ahiskonna arengus, töölisklassi maailma-ajaloolisest osast ja proletariaadi diktatuurist.
3. Marx ja Engels kommunistliku partei osast ja taktikast.
4. Marx ja Engels võitluse vajadusest oportunisti, revisionismi vastu.
5. "Kommunistliku partei manifesti" ajalooline tähtsus:
  - a/ kommunismi muutumine utopiast teaduseks,
  - b/ kommunismi muutumine kaasaja suurimaks jõuks.

K i r j a n d u s:

K.Marx ja F.Engels - Kommunistliku partei manifest.Tallinn, 1966.

V.I.Lenin - Marksismi kolm allikat ja kolm komponenti.

Teosed ,19.kd.,lk.3 - 8.

V.I.Lenin - "Pahempooluse" lastehaigus kommunismis.Teosed, 31.kd., ptk. I-IV.

Seminari kava nr. 2.

Teema: V.I.LENINI TEOS " MIS TEHA?" VSDTP II

KONGRESS.

1. "Mis teha?" ilmumise ajaloolised tingimused:
  - a/ rahvusvahelise revolutsioonilise liikumise keskuse ülekandumine Venemaale XX sajandi algul.
  - b/ oportunist töölisliikumises, selle vormid ja tekkimise põhjused.
  - c/ Olukord Venemaa sotsiaaldemokraatias (kolmas periood).
2. V.I.Lenini poolt lahendatud teoreetilised küsimused teoses "Mis teha?":
  - a/ proletariaadi klassivõitluse põhivormidest ja revolutsioonilise teooria tähtsusest;
  - b/ teadusliku sotsialismi tekkimisest väljaspool stiihilist töölisliikumist, stiihilise töölisliikumise alistumisest kodanlikule ideoloogiale;
  - c/ stiihilise töölisliikumise ühendamine teadusliku sotsialismiga ja lepitamatu võitlus kodanliku ideoloogia vastu - marksistliku partei üks põhiülesannetest;
  - d/ revolutsioonilise ja reformistliku poliitika põhjalikust erinevusest ja marksistide suhtumisest võitlusesse reformide eest.

3. Ideoloogilise töö leninlike printsiipide tähtsus kaasaajal.
4. VSDTP II kongress:
  - a/ partei II kongressi ideeline ja organisatsiooniline ettevalmistamine, ajalehe "Iskra" osa selles;
  - b/ kongressi koosseis ja põhivõtte;
    - c/ partei programmi vastuvõtmine;
    - d/ partei põhikirja vastuvõtmine ja partei keskastuute valimine.
5. Bolševike partei loomine - pöördepunkt rahvusvahelises tööstisliikumises.
6. Partei leninlikud organisatsioonilised põhimõtted.

K i r j a n d u s :

- V.I.Lenin - Vene sotsiaaldemokraatide Hlesanded. Teosed, 2.kd., lk.285-310.
- V.I.Lenin - Mis teha? Teosed, 5.kd., lk.309-480.
- V.I.Lenin - Mis on "rahvasöbrad" ja kuidas nad võitlevad sotsiaaldemokraatide vastu? Teosed, 1 kd., lk.241-269.
- V.I.Lenin - Üks sammu edasi, kaks sammu tagasi. Teosed, 7.kd., lk.187-196, 232-255, 308-337, 374-379.
- "Venemaa Sotsiaaldemokraatliku Tööstispartei programm. Vastu võetud partei II kongressil", " VSDTP organisatsioonilise põhikirja projekt, mille esitas kongressil Lenin", " VSDTP organisatsiooniline põhikiri. Vastu võetud partei II kongressil"-NLKP kongresside, ... resolutsioonid ja otsused, I osa, lk.39-48.

Seminari kava nr.3.

Teema: V.I.LENINI RAAMAT "SOTSIAALDEMOKRAATIA KAKS TAKTIKAT DEMOKRAATLIKUS REVOLUTSIOONIS".

1. V.I.Lenin Vene kodanlik-demokraatliku revolutsiooni iseärasustest.
2. V.I.Lenin proletariaadi hegemooniast kodanlik-demokraatlikus revolutsioonis.
3. Leninliku agraarprogrammi tähtsus töölisklassi ja talurahva liidu loomisel ja kindlustamisel.
4. V.I.Lenin relvastatud ülestõusust kui isevalitsuse kukutamise peamisest vahendist:
  - a/ ülestõusu armees loomine ja ülestõusu ettevalmistamine ning läbiviimine - partei põhivõtte;
    - b/ partei taktikaliste loosungite tähtsus ülestõusu ettevalmistamise ja läbiviimise käigus.

5. V.I.Lenin proletariaadi ja talurahva revolutsioonilis - demokraatlikust diktatuurist ja revolutsioonilisest ajuti- sest valitsusest.
6. Kodanlik-demokraatliku revolutsiooni sotsialistlikuks re- volutsiooniks ülekasvamise leninlik teooria:
  - a/ Lenin kodanlik-demokraatliku revolutsiooni sotsia- listlikuks revolutsiooniks ülekasvamise objektiiv- setest ja subjektiivsetest faktoritest;
  - b/ muudatustest klassijõudude paigutuses revolutsioo- ni ülekasvamise ajajärgul. Töölisklassi ja kehv- talurahva liidu loomine.
  - c/ "intervalliteooria" ja trotskistliku "permanent- se" revolutsiooni teooria kriitika.

K i r j a n d u s :

- V.I.Lenin - Sotsiaaldemokraatia kaks taktikat demokraatlikus revolutsioonis. Teosed, 9.kd., lk.1-91.
- V.I.Lenin - Aruanne VSDTP ühinemiskongressi kohta. Teosed, 10. kd., lk.304-322.
- V.I.Lenin - Partei organisatsioon ja parteiline kirjandus. Teosed, 10.kd., lk.26-31.
- V.I.Lenin - Meie ülesanded ja tööliste saadikute nõukogu. Teosed, 10.kd., lk.1-11.
- V.I.Lenin - Partei reorganiseerimisest. Teosed, 10.kd., lk.12-21.
- V.I.Lenin - Moskva ülestõusu õppetunnid. Teosed, 11.kd., lk. 148-155.
- V.I.Lenin - Sotsiaaldemokraatia agraarprogramm Vene revolutsioonis. Teosed, 15.kd., lk.136-158.
- V.I.Lenin - Ettekanne 1905.a. revolutsioonist. Teosed, 23.kd., lk.226-243.
- VSDTP III kongressi resolutsioonid: relvastatud ülestõusust; ajutisest revolutsioonilisest valitsusest; suhtu- misest talurahvaliidumisele. - NLKP kongresside, konverentside... resolutsioonid ja otsused, I osa, lk.79-80, 82-83.
- VSDTP V kongressi resolutsioonid: suhtumisest mitteproletaar- setesse parteidesse; töölikongress ja parteitud töölisorganisatsioonid; Riigiduust, ametiühingu- test. - Samas, lk. 163-166, 168-169.

Seminari kava nr.4.

Teema: LENINLIK RAHVUSPROGRAMM.

- 1.rahvusküsimuse koht ja tähtsus marksismis-leninismis ja NLKP tegevuses.
- 2.Leninlik teooria ja programm rahvusküsimuses:
  - a/ kaks objektiivset tendentsi rahvusküsimuses;
  - b/ V.I.Lenin rahvusküsimuse iseärasustest Venemaal;
  - c/ leninliku rahvusprogrammi põhinõudmised;
  - d/ oportunistliku ja natsionalistliku "kultuuriautonoomia" programmi kriitika.
- 3.Leninliku rahvusprogrammi teostamine NSV Liidus ja selle maailma-ajalooline tähtsus.
- 4.NLKP programm ülesannetest rahvussuhete alal.

K i r j a n d u s:

- V.I.Lenin - Revolutsiooniline tõus.Teosed,18.kd., lk. 83-90.
- V.I.Lenin - Karl Marxi õpetuse ajalooline saatus.Teosed, 18.kd.,lk.543-546.
- V.I.Lenin - Marksism ja reformism. Teosed,19.kd.,lk. 338-341.
- V.I.Lenin - Kriitilisi märkmeid rahvusküsimuse kohta. Teosed, 20.kd.,lk.1-33.
- V.I.Lenin - Rahvuste enesemääramise õigusest. Teosed, 20.kd.,lk.361-390, 406-417.
- V.I.Lenin - Ettekanne Rahvusvahelisele Sotsialistlikule Büroole VSDTP ülevenemaalisest konverentsist. Teosed, 17.kd., lk. 450-451.
- V.I.Lenin - Töölised ja "Pravda". Teosed, 18.kd.,lk.273-274.
- V.I.Lenin - Töölisklass ja töölisajakirjandus.Teosed,20. kd.,lk.332-339.
- VSDTP VI ülevenemaalise (Praha) konverentsi resolutsioonid: käesolevast momendist ja partei ülesannetest; duuma sotsiaaldemokraatlikust fraktsioonist; parteitöö iseloomust ja organisatsioonilistest vormidest; likvidaatorlusest ja likvidaatorite rühmast; Vene valitsuse kallaletungist Pärsiale; Hiina revolutsioonist; tsarismi poliitikast Soome suhtes.- NLKP kongresside, konverentside... resolutsioonid ja otsused,1 osa, lk. 271-273,276-278,283-284,286-287.
- VSDTP Keskkomitee ja parteitöötajate 1913.aasta veebruarinõupidamine". - Samas, lk. 288-300.
- VSDTP Keskkomitee ja parteitöötajate 1913.aasta "augustinõupidamise"("suvise" nõupidamise) resolutsioonid: agitatsiooni ülesannetest käesoleval momendil; streigiliikumisest; sotsiaaldemokraatia tööst duumast; duuma sotsiaaldemokraatlikust fraktsioonist; rahvusküsimuse kohta.-Samas, lk. 308-316.

Seminari kava nr.5.

Teema: LENINLIKU SOTSIALISTLIKU REVOLUTSIOONI

TEOORIA.

1. Imperialism - suure kapitalism, sotsialistliku revolutsiooni eelõhtu:
  - a/ kapitalismi vastuolude teravnemine härmise piirini ning objektiivsete eelduste tekkimine sotsialistliku revolutsiooni võiduks. Revolüt - sioonilise situatsiooni põhitunnused;
  - b/ sotsialistliku revolutsiooni võiduka vajalikud subjektiivsed tingimused.
2. V.I.Lenin sotsialistliku revolutsiooni võidu võimalusest esialgu ühel eraldi võetud maal:
  - a/ kapitalismi majandusliku ja poliitilise ebaühtlase arengu seadus imperialismi ajajärgul;
  - b/ erinevate maade muutumine nõrgemaks lülik imperialismi süsteemis.
3. Marxism-leninism erinevate maade kapitalismilt sotsialismile ülemineku üldistest seaduspärasustest ja rahvuslikest iseärasustest.
4. Leninliku sotsialistliku revolutsiooni teooria tähtsus.

K I r j a n d u s :

- V.I.Lenin - Sõda ja Venemaa sotsiaaldemokraatia. Teosed, 21.kd., lk.9-18.
- V.I.Lenin - Suurvenelaste rahvuslikust uhkusest. Teosed, 21.kd., lk.82-86.
- V.I.Lenin - Euroopa Ühendriikide loosungist. Teosed, 21.kd., lk. 305-308.
- V.I.Lenin - Mõningaid teesid. Teosed, 21.kd., lk.363-366.
- V.I.Lenin - Proletaarse revolutsiooni sõjaprogramm. Teosed, 23.kd., lk.65-75.
- V.I.Lenin - Kirjad kaugelt. Teosed, 23.kd., lk.283-295.
- V.I.Lenin - Kaksikvõimust. Teosed, 24.kd., lk.19-22.
- V.I.Lenin - VSDTP välismaa-sektsioonide konverents. Teosed, 21.kd., lk. 136-141.

Seminari kava nr.6

Teema: "KOMMUNISTLIK PARTEI - SUURE SOTSIALISTLIKU

OKTOOBRIREVOLUTSIOONI VÕIDU INNUSTAJA JA

ORGANISEERIJAJA".

1. Partei kursis kodanlik-demokraatliku revolutsiooni ümberkaevamisele sotsialistlikuks revolutsiooniks. Uue strateegilise loosungi töötatamine.
2. V.I.Lenin - sotsialistliku revolutsiooni võidu võimalusest rahulikul teel kaksikvõimu ajajärgul.
3. Partei taktikalised loosungid ja võitluse rahvahulkade enda poole võitmise eest kaksikvõimu ajajärgul.
4. Partei taktika muutmine seoses poliitilise olukorra muutumisega pärast juulisündmusi. Kursis relvastatud ülestõusu ettevalmistamisele.

5. Relvastatud ülestõusu leninlik plaan ja selle elluviimine.
6. Eesti bolševike tegevus Suure Sotsialistliku revolutsiooni ajajärgul.
7. Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni võidu põhjused ja maailma-ajalooline tähtsus.

K i r j a n d u s :

- V.I.Lenin - Kirjad taktikast. Teosed, 24.kd., lk.23-35.
 V.I.Lenin - Proletariaadi ülesandeist praeguses revolutsioonis. Teosed, 24.kd., lk.1-7.
 V.I.Lenin - Loosungitest. Teosed, 25.kd., lk.164-171.
 V.I.Lenin - VSDT(b)P VII ülevenemaaline (aprilli-) konverents. Ettekanne käesolevast momendist. Konverentsi lõpetamise puhul peetud kõne. Teosed, 24.kd., lk.202-217, 284.
 V.I.Lenin - Poliitiline olukord. Teosed, 25.kd., lk.157-159.
 V.I.Lenin - Marksism ja ülestõus. Teosed, 26.kd., lk.4-9.
 V.I.Lenin - Eemalseisja nõuanded. Teosed, 26.kd., lk.153-155.
 V.I.Lenin - Kiri Keskkomitee liikmeile. Teosed, 26.kd., lk.206-207.
 V.I.Lenin - Bolševikud peavad võtma võimu. Teosed, 26.kd., lk.1-3.
 V.I.Lenin - Kriis on küps. Teosed, 26.kd., lk.53-63.
 VSDT(b)P VI kongressi resolutsioon "Poliitilisest olukorrast". - NLKP kongresside, konverentside ... resolutsioonid ja otsused, I osa, lk.375-377.

Seminari kava nr. 7.

Teema: V.I.LENINI TEOS " NOUKOGUDE VOIMU JARJEKORDSED ÜLESANDED".

1. V.I.Lenin sotsialistliku revolutsiooni uuest arengustmest, võitluse raskuspunkti älekandumisest majanduse valdkonda.
2. Kodanluse ja väikekodanliku stiihia vastu võitlemise majanduslikest vormidest:
  - a/ üldrahvalikust arvestusest ja kontrollist;
  - b/ riigikapitalismist;
  - c/ kooperatsioonist.
3. Kõrgem tööviljakus - peamine tingimus uue ühiskonnakorra võiduks:
  - a/ maa industrialiseerimisest ja elektrifitseerimisest;
  - b/ kodanlike spetsialistide ärakasutamisest;
  - c/ elanikkonna hulkade hariduse ja kultuuritaseme tõusust;
  - d/ sotsialistlikust töödistsipliinist;
  - e/ sotsialistlikust võitlusest.
4. V.I.Lenin sotsialistliku majanduse juhtimise käsimumest.

Referaatide teemad (soovitavad):

1. V.I.Lenin rahvahulkade osast kodanlikes ja sotsialistlikes revolutsioonides.
2. Võimukõsimuse lahendamine - sotsialistliku revolutsiooni algus.

K i r j a n d u s:

- V.I.Lenin - Venemaa Sotsiaaldemokraatliku Tööliste (bolševike) Partei Keskkomiteelt: Kõigile partei liikmetele ja kõigile Venemaa töötavatele klassidele. Teosed, 26.kd., lk. 274-278.
- V.I.Lenin - Töötava ja ekspuuteeritava rahva õiguste deklaratsioon. Teosed, 26.kd., lk. 391-393.
- V.I.Lenin - Veider ja koletu. Teosed, 27.kd., lk. 48-55.
- V.I.Lenin - Ettekanne sõjast ja rahust 7.märtsil. Lõppsõna sõja ja rahu kohta peetud ettekandele 8.märtsil. Teosed, 27.kd., lk. 67-94.
- V.I.Lenin - Meie päevade peamine ülesanne. Teosed, 27.kd., lk. 134-138.
- V.I.Lenin - Nõukogude võimu järjekordsed ülesanded. Teosed, 27.kd., lk. 209-247.
- V.I.Lenin - Oktoobrirevolutsiooni neljandaks aastapäevaks. Teosed, 33.kd., lk. 29-37.
- VK(b)P VII kongressi resolutsioonid: "Sõja ja rahu kohta", "Partei nimetuse ja partei programmi muutmise kohta". - NLKP kongresside, konverentside ... resolutsioonid ja otsused, I osa, lk. 405-407.

Seminari kava nr. 8.

Teema: PARTEI VIII KONGRESS. V.I.LENINI RAAMAT

"PAHEMPOOLSUSE" LASTEHAIGUS KOMMUNISMIS".

1. Partei teine programm:
  - a/ võitlus VIII kongressi leninliku programmi eest;
  - b/ teine programm partei peamistest ülesannetest.
2. Rahvusvahelise kommunistliku liikumise olukord V.I.Lenini raamatu "Pahempoolsuse" lastehaigus kommunismis" ilmumise ajajärgul.
3. V.I.Lenin Oktoobrirevolutsiooni ja bolševike partei kogemuste rahvusvahelisest tähtsusest.
4. V.I.Lenin proletariaadi diktatuuri ülesannetest ning kommunistliku partei osast proletariaadi diktatuuri süsteemis.
5. V.I.Lenin bolševike partei edu põhitingimustest ning kommunistlike parteide arenemise seadustest.
6. "Pahempoolsete" vigade kriitika:
  - a/ juhtide-partei- klassi - massi vahekorra küsimuses;
  - b/ kommunistide suhtumise küsimuses reaktioonilistesse ametiühingutesse, kodanlikesse parlamentidesse ja kompromissidesse.
7. Lenini raamatu "Pahempoolsuse" lastehaigus kommunismis" tähtsus:
  - a/ vennasparteide kujunemisel uut tüüpi marksislikeks parteideks;

b/ rahvusvahelise kommunistliku liikumise strateegia ja taktika väljatöötamisel kaasajal.

Referaatide teemad (soovitavad):

1. Partei VIII kongress suhtumisest kesktalurahvasse.
2. EKP tegevus Eesti Tööraha Kommuuni perioodil.

K i r j a n d u s:

- V.I.Lenin - Kiri ameerika töölistele. Teosed, 28.kd., lk. 44-57.
- V.I.Lenin - Ettekanne partei programmi kohta 19.märtsil. Partei programmi kohta peetud ettekanne lõppsõna 19.märtsil. Ettekanne tööst maal 23.märtsil. Teosed, 29.kd., lk. 144-174, 176-192.
- V.I.Lenin - Keskkomitee aruanne 29.märtsil. Teosed, 30.kd., lk. 409-426.
- V.I.Lenin - "Pahempoolsuse" lastehaigus kommunismis. Teosed, 31.kd., lk. 1-95.
- V.I.Lenin - Kiri töölistele ja talupoegadele Koltšaki üle saavutatud võidu puhul. Teosed, 29.kd., lk. 513-520.
- V.I.Lenin - Kõik võitluses Denikini vastu (VK(b)P Keskkomitee kiri partei organisatsioonidele). Teosed, 29.kd., lk. 402-420.
- Venemaa Kommunistliku (bolševike) Partei programm. - NLKP kongresside, konverentside... resolutsioonid ja otsused, I osa, lk. 409-429.
- VK(b)P VIII kongressi resolutsioonid: ajajaväekõsimuse kohta, organisatsioonilise küsimuse kohta, kesktalurahvasse suhtumisest. - Samas, lk. 430-449.

Seminari kava nr. 9.

Teema: PARTEI X KONGRESS.

1. Olukord Nõukogudemaal pärast kodisõja lõppu.
2. Diskussioon parteis ametihingute küsimuses.
3. V.I.Lenini ettekanne ja X kongressi otsus üleminekust uuele majanduspoliitikale. Nepi olemus.
4. X kongressi otsused partei ühtsusest ja anarhosündikalistlikust kallakust, ametihingute osast ja ülesannetest.
5. Rahvuskõsimus partei X kongressil.

Referaatide teemad (soovitavad):

1. Uue majanduspoliitika rahvusvaheline tähtsus.

K i r j a n d u s:
(kohustuslik)

- V.I.Lenin - VK(b)P X kongress. Teosed, 32.kd., lk. 145-185, 188-215.
- VK(b)P X kongressi resolutsioon "Partei ühtsusest". NLKP kongresside, ... resolutsioonid ja otsused, I osa, lk. 527-529.

Seminari kava nr.10.

Teema: NSV LIIDUS SOTSIALISMI ÜLESEHITAMISE
LENINLIK PLaan JA PARTEI VÕITLUS SELLE
ELLUVIIMISE EEST.

I

1. V.I.Lenin industrialiseerimisest kui sotsialismi mate-
riaalse- tehnilise baasi loomise otsustavast lülist.
2. Akumulatsiooni probleemi lahendamine industrialiseerimise
ajajärgul.
3. Parteitöö ja töörahva massiorganisatsioonide tegevuse üm-
berkorraldamine. Nõukogude rahva jõudude mobiliseermine
industrialiseerimisele.
4. Industrialiseerimise käigus saavutatud NLKP kogemuste
rahvusvaheline tähtsus.

Referaatide teemad (soovitavad):

1. Industrialiseerimise teostamise kõrge tempo vaja-
dus NSV Liidus.
2. Kommunistliku Noorsoodingu osa maa industriali-
seerimisel.
3. Industrialiseerimise iseärasustest Eesti NSV-s.

K i r j a n d u s:

V.I.Lenin - Viis aastat Vene revolutsiooni ja maailmarevo-
lutsiooni perspektiivid. Teosed, 33.kd., lk.
382-395.

V.I.Lenin - Kõne Moskva Nõukogu pleenumil 20.nov. 1933.
Teosed, 33.kd., lk.398-406.

V.I.Lenin - Teaduslik-tehniliste tööde plaani visand. Teo-
sed, 27.kd., lk.289.

V.I.Lenin - Ühtsest majandusplaanist. Teosed, 32.kd., lk.
116-124.

KK(b)P KK pleenum 6.-9. aprillil 1926. - NLKP kongressi-
de ... resolutsioonid ja otsused, II osa,
lk. 256-264.

VK(b)P XIV konverentsi resolutsioonid - Samas, lk.131-157,
160-170.

KK(b)P XIV kongressi resolutsioon KK aruande kohta - Samas,
lk. 191-199.

KK(b)P XV konverentsi resolutsioon - Samas, lk.288-335.

KK(b)P Keskkomitee pleenumi 10.-17.novembril 1929.a. re-
solutsioon "Rahvamajanduse 1929/30. aasta kont-
rollarvudest". - Samas, lk. 606-617.

KK(b)P Keskkomitee ja Keskkontrollkomisjoni ühise pleenumi
(1933.a. jaanuar) resolutsioon. "Esimese viis-
aastaku tulemused ja 1933.aasta - teise viisaas-
taku esimese aasta - rahvamajandusplaan". -
NLKP kongresside ... resolutsioonid ja otsused,
III osa, lk. 177-190.

II

1. NLKP võitlus V.I.Lenini kooperatsiooniplaani elluviimise

eest:

- a/ V.I.Lenini kooperasiioniplaan;
  - b/ partei tegevus maasilise kollektiviseerimise ettevalmistamisel aastail 1923-1928;
  - c/ kooperasiioniplaani täielik elluviimine NSV Liidus. Võitlus leninliku joone moonutamise vastu kolhoosiliikumises;
  - d/ kollektiviseerimise iseärasustest Eesti NSV-s.
2. Põllumajanduse koopereerimise ajajärgul saavutatud NLKP kogemuste rahvusvaheline tähtsus.

Referaatide teemad (soovitavad):

1. Miks määrati NSV Liidu erinevates tsoonides erinevad kollektiviseerimise tempod?
2. EKP taktikast kulakluse kui klassi piiramisel ja likvideerimisel.

K i r j a n d u s:

V.I.Lenin - "Kooperasiionist". Teosed, 33.kd., lk.427-435.

ÜK(b)P XV kongressi resolutsioonid - NLKP kongresside... resolutsioonid ja otsused II osa, lk.422-479.

ÜK(b)P KK pleenum 16.-23. aprillil 1929, lk.535-554.

ÜK(b)P XVI konverentsi resolutsioonid. 23.-29. aprillil 1926. - Samaa, lk. 555-605.

ÜK(b)P KK otsus 5. jaan. 1930.a. "Kollektiviseerimise tempost ja riigi abist kolhooside ülesehitamisel" - Samaa, lk.650-653.

ÜK(b)P KK otsus 14. märtsist 1930.a. "Võitlusest partei joone moonutamise vastu kolhoosiliikumises" - Samaa, lk. 654-657.

ÜK(b)P XVI kongressi resolutsioonid: "Kolhoosiliikumisest ja põllumajanduse arendamisest" - NLKP kongresside ... resolutsioonid ja otsused, III osa, lk. 52-63.

III

1. Ülesanded ideoloogia ja kultuuri alal ning partei tegevus nende ellurakendamisel.

Referaatide teemad (soovitavad):

1. V.I.Lenini suhtumisest mineviku kultuuripärandisest.
2. Kultuurirevolutsiooni läbiviimine Eesti NSV-s.
3. Millised juhtmõtted parandasid noorsoole V.I.Lenini?

K i r j a n d u s:

V.I.Lenin - Lehekülgi päevikust. Teosed, 33.kd., lk. 422-426.

V.I.Lenin - Noorsooühingute ülesanded. Teosed, 31.kd.

V.I.Lenin - Meie revolutsioonist. Teosed, 33.kd., lk. 436-439.

IV

1. Sotsialismi ülesehitamise plaanis kavandatud poliitilised ülesanded ja nende elluviimine:
  - a/ proletariaadi diktatuuri ja selle aluse - töölisklassi ja talurahva liidu - igakülgne kindlustamine;
  - b/ V.I.Lenin partei - ja riigikontrolli osatähtsusest ning printsiipidest;
  - c/ võitlus partei juhtiva osa suurendamise, tema ühtsuse säilitamise ja tugevdamise eest, "Uue opositsiooni" trotskistlik - zinovjevliku bloki parempoolse kallaku purustamine;
  - d/ leninliku rahvuspoliitika tähtsus sotsialismi võidu saavutamisel.
2. Leninliku välispoliitika teostamine sotsialismi ülesehitamise ajajärgul.
3. Sotsialismi täieliku võidu saavutamine NSV Liidus.

Referaatide teemad (soovitavad):

1. Miks tervanes parteisisene võitlus sotsialismi ülesehitamise käigus?
2. Kollektiviseerimise tähtsus töölisklassi ja talurahva liidu kindlustamisel.

K i r j a n d u s:

- V.I.Lenin - Kuidas reorganiseerida Tööliste-Talupoegade Inspeksioon. Teosed, 33.kd., lk. 440-444.
- V.I.Lenin - Pigem vähem, aga paremini. Teosed, 33.kd., lk. 445-459.
- V.I.Lenin - Kiri kongressile; Riiklikule Plaanikomisjonile seadusandluse funktsioonide andmisest; Rahvuste küsimusest ehk "autonamiseerimisest". Teosed, 36.kd., lk. 541-560.
- V.I.Lenin - Kommunistliku Internatsionaali I kongress. Teesid ja ettekanne kodanlik-demokraatlikust ja proletaarsest diktatuurist. Teosed, 28.kd., lk. 429-445.
- VK(b)P XII kongressi resolutsioonid: "VKP KK aruande kohta", "Rahvusküsimuse kohta", "Tööliste-Talupoegade Inspeksiooni ja Keskkontrollkomisjoni ülesannetest". - NLKP kongresside... resolutsioonid ja otsused I osa, lk. 678-683, 705-718.
- VK(b)P XIII konverentsi otsus "Diskussiooni tulemustest ja väikekodanlikust kallakust parteis". - Samas, lk. 773-780.
- VK(b)P KK pleenumi ja Keskkontrollkomisjoni pleenumi resolutsioon Trotski väljaastumise kohta, vastu võetud 17. jaanuaril 1925. - NLKP kongresside... resolutsioonid ja otsused, II osa, lk. 109-117.
- VK(b)P XIV kongressi resolutsioonid ja otsused: "KK aruande kohta", "Läkitus kõigile Leningadi organisatsioonide liikmetele" - Samas, lk. 191-199, 209-210.

ÜK(b)P XV kongressi resolutsioon opositsioonist. - Samas, lk. 476-478.

ÜK(b)P KK ja Keskkontrollkomisjoni ühine pleenum 16.-23. aprillil 1929.a. - Samas, lk. 535-554.

ÜK(b)P KK pleenum 23.veebruariist 5. märtsini 1937. "Partei organisatsioonide ettevalmistustöö NSV Liidu Ülemnõukogu valimisteks uue valimisüsteemi alusel ja parteipoliitilise töö vastav ümberkorraldamine". - NLKP kongresside ... resolutsioonid ja otsused, III osa, lk.291-294.

Seminari kava nr. 11.

Teema : NÕUKOGUDE LIIDU KOMMUNISTLIKU PARTEI
TEGEVUS SUURE ISAMAASOJA AJAJÄRGUL.

1. NSV Liidu Suure Isamaasõja iseloom ja eesmärgid. Sõjalise ebaedu põhjused Isamaasõja esimesel perioodil.
2. Partei tegevus NSV Liidu ressursside mobiliseerimisel ning sõjamajanduse loomisel.
3. Partei tegevus Nõukogude Liidu relvastatud jõudude tugevdamiseks. Partisaniliikumise organiseerimine ja arendamine.
4. Kommunistliku partei osa põhjaliku murrangu organiseerimisel Suures Isamaasõjas. Sõja käigus toimunud murrangu rahvusvaheline tähtsus.
5. Rahvamajanduse taastamistööde algus saksa okupatsioonist vabastatud rajoonides.
6. Nõukogude Liidu osa imperialistliku Jaapani purustamisel. Teise maailmasõja lõpp.
7. Nõukogude rahvaste võidu maailma-ajalooline tähtsus.

Referaatide teemad (soovitavad):

1. Kommunistlike noorte kangelastegudest Suures Isamaasõjas.
2. EKP tegevus Suure Isamaasõja algperioodil.
3. Nõukogude rahva võitluse edusammude mõju fašismivastase vabastusliikumise kasvule Euroopa maades.

K i r j a n d u s:

V.I.Lenin - Sotsialistlik isamaa on hädaohus! Teosed, 27., kd., lk.12-15.

V.I.Lenin - Asjalikule pinnale. Teosed, 27.kd., lk.56-57.

Из директивы Совнаркома Союза ССР и ЦК ВКП/б/ от 29 июня 1941 г. "Партийным и советским организациям прифронтовых областей". "Хрестоматия по истории КПСС", т. 2. Политиздат, 1965, стр. 208-210.

NSV Liidu Rahvakomissaride Nõukogu ja ÜK(b)P KK määrus 21.augustist 1943 "Edasilükkamatult abinõudest saksa okupatsioonist vabastatud piirkondade majanduse taastamiseks". - NLKP kongresside ... resolutsioonid ja otsused, III osa, lk. 433-471.

L.I.Brežnev - Nõukogude rahva grandioosne võit. Ettekanne Suures Isamaasõjas nõukogude rahva poolt saa-

vutatud võidu 20.aastapäevale pühendatud pidulikul koosolekul Kremli Kongresside Palees 8.mail 1965. "Rahva Hää", 9.mail 1965.

Seminari kava nr. 12.

Teema: PARTEI VÕITLUS RAHVAMAJANDUSE TAASTAMISE
JA SOTSIALISTLIKU ÜHISKONNA EDASIARENDAmise
EEST 1946 - 1955/.

1. Põhjalikud muutused rahvusvahelises olukorras pärast Teist maailmasõda.NSV Liidu võitlus sõjajärgsete rahvusvaheliste probleemide lahendamise eest.
2. Abinõud rahvamajanduse taastamiseks ja edasiarendamiseks:
  - a/ rahvamajanduse taastamise raskused. Neljanda viie aasta plaani täitmine.
  - b/ NLKP Keskkomitee 1953.aasta septembripleenumi tähtsus.
  - c/ Partei kures teaduslik-tehnilise progressi kiirendamisele.
3. Partei organisatsioonilise ja ideoloogilise töö ümberkorraldamine rahuliku ülesehitustöö tingimustes.
4. Partei abinõud juhtimise kollektiivsuse taastamiseks ja sotsialistliku seaduslikkuse tugevdamiseks.

Referaatide teemad (soovitavad):

1. Kapitalismi üldkriisi teine etapp.

K i r j a n d u s:

Seadus NSVL rahvamajanduse taastamise ja arendamise viie aasta plaanist 1946-1950. Tallinn, "Poliitiline Kirjandus", 1946.

NLKP XIX kongressi resolutsioonid: "Direktiivid NSV Liidu arendamise viienda viie aasta plaani kohta aastaks 1951-1955", " Partei nimetuse muutmisest", "Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei põhikiri". - NLKP kongresside... resolutsioonid ja otsused, III osa, lk. 547-584.

ÜK(b)P Keskkomitee otsus 2. augustist 1946 "Partei ja nõukogude juhtivate töötajate ettevalmistamisest ja nende kvalifikatsiooni tõstmisest". - Samas, lk.473-481.

NSV Liidu Ministrite Nõukogu ja ÜK(b)P Keskkomitee määrus 19.septembrist 1946 "Kolhoosides esinevate põllumajandusliku artelli põhikirja rikkumiste likvideerimise abinõudest". - Samas, lk. 492-497.

NLKP KK pleenumi otsus 7.septembrist 1953 "NSV Liidu põllumajanduse edasiarendamise abinõudest". - Samas, lk. 599-640.

NLKP KK 1955.a.juulipleenumi otsus " Tööstuse edasise töusu saavutamise, tehnilise progressi ja tootmise organiseerimise parandamise ülesandest". Tallinn,1955.

Seminari kava nr. 13.

Teema: NLKP KOMMUNISTLIKU ÜLESEHITUSTÖÖ ARENDAMISE
PERIOODIL

I NLKP XX KONGRESS:

1. Kongressi kaasaegse rahvusvahelise olukorra mõningatest printsiipialsetest küsimustest:
  - a/ erineva sotsiaalse korraga riikide rahulikust koosseksisteerimisest;
  - b/ sõdade vältimise võimalikkusest;
  - c/ sotsialismile ülemineku vormidest eri maades.
2. Stalini isikukultuse paljastamine ja abinõud selle tagajärgedest ülesaamiseks.
3. Partei abinõud nõukogude ja ametiühingute töö täiustamiseks, tööstuse ja põllumajanduse arendamiseks.

Referaatide teemad (soovitavad):

1. Rahulik koosseksisteerimine ja ideoloogiline võitlus.
2. Mõnede maade mittekapitalistlikust arenguteest.

K i r j a n d u s:

- Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei XX kongressi resolutsioonid. Tallinn, 1956.
- NLKP KK otsus 30. juunist 1956 "Isikukultusest ja selle tagajärgedest ülesaamise kohta". Tallinn, 1956.
- NLKP KK 1957.a. juunipleenumi otsus "G.M.Malenkovi, L.M.Kaganovi, V.M.Molotovi parteivastase grupi kohta". Parteiõetaja käsiraamat, I osa. Tallinn, 1958, lk. 109-113.
1957. ja 1960.aastal Moskvas toimunud kommunistlike ja töölisparteide esindajate nõupidamiste dokumendid. Tallinn, 1964.

II NLKP XXII KONGRESS:

1. Sotsialismi lõpliku võidu saavutamine NSV Liidus. NLKP arengu mõningaid printsiipiaalseid küsimusi.
2. NLKP kolmanda programmi vastuvõtmine. Programmi kavandatud ülesanded:
  - a/ majanduse alal;
  - b/ ühiskondlike suhete alal;
  - c/ kommunistliku kasvatusel alal.
3. Parteiorganisatsioonide ehituse leninlike põhimõtete taastamine.
4. NLKP Keskkomitee 1965.a. märtsipleenumi otsused.
5. NLKP Keskkomitee 1965.a. septembripleenum:
  - a/ abinõud rahvamajanduse juhtimise ja planeerimise parandamiseks;
  - b/ sotsialistliku tootmise majanduslike meetodite ja stiimulite osatähtsuse tõstmine.

Referaatide teemad (soovitavad):

1. Teaduse osast parteilises juhtimises.
2. Materiaalsete ja moraalsete stiimulite vahekorrast.
3. Milles väljendub väikekodanlik revolutsioonilisus kaasaaja kommunistlikus liikumises?

K i r j a n d u s:

- NLKP XXII kongressi resolutsioonid: "NLKP Keskkomitee aruande põhjal", "NLKP programmi kohta", "NLKP põhikirja kohta". NLKP XXII kongressi stenogramm, III osa. Tallinn, 1963.
- Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei programm. Tallinn, 1965.
- Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei põhikirj. Tallinn, 1965.
- NLKP Keskkomitee 1964.a. novembripleenumi otsus "Oblas-tite ja kraide tööstuslike ja põllumajandusli-ke parteiorganisatsioonide ühendamise kohta". "Rahva Häääl", 17. novembril 1964.
- NLKP Keskkomitee 1965.a. märtsipleenumi otsus " NSV Liidu põllumajanduse edasiarendamise pakilistest abinõudest. Tallinn, 1965.
- 1.-5. märtsini 1965 toimunud kommunistlike ja töölispar-teide esindajate konsultatiivnõupidamise tule-mustest. "Rahva Häääl", 27. märtsil 1965.
- NLKP Keskkomitee 1965.a. septembripleenumi otsus "Töös-tuse juhtimise parandamisest, planeerimise täiustamisest ja tööstusliku tootmise majandus-liku stimuleerimise intensiivistamisest". Tal-linn, 1965.
- L.I. Brežnev - NSV Liidu põllumajanduse edasiarendamise pakilistest abinõudest. Tallinn, 1965.
- A.N. Kosõgin - Tööstuse juhtimise parandamisest, planeerimise täiustamisest ja tööstusliku tootmise majandusliku stimuleerimise intensiivistami-sest. Tallinn, 1965.

III NLKP XXIII KONGRESS:

1. Kongress Nõukogude Liidu rahvusvahelisest olukorrast ja NLKP välispoliitilistest ülesannetest.
2. Uue viltsastaku peamised ülesanded ja nende täitmise kõik:
  - a/ tööstuse ja kapitaalehituse alal;
  - b/ põllumajanduse alal;
  - c/ rahva materiaalse elutaseme, teaduse ja kultuuri alal.
3. XXIII kongress partei juhtiva osa edasiseast suurendami-sest. Mõningaid muudatusi ja täiendusi NLKP põhikirjas.
4. NLKP osa maailma kommunistliku liikumise konsolideerimi-sel.

Referaatide teemad (soovitavad):

1. Rahvamajanduse ja kultuuri areng ENSV-s uuel viisaa-s-takul.

2. Milles peituvad Hiina n.n. suure proletaarse kultuurirevolutsiooni tõelised põhjused ja eesmärgid?
3. XXIII kongress ideelise kasvatustöö ülesannetest.

K i r j a n d u s:

- Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei XXIII kongressi resolutsioon NLKP Keskkomitee aruande põhjal. Vastu võetud ühel häälel 8.aprillil 1966. aastal. Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei XXIII kongressi otsus NLKP põhikirja osalise muutmise kohta. Vastu võetud ühel häälel 8.aprillil 1966.aastal. Tallinn, 1966.
- NLKP Keskkomitee 1966.a. maipleenumi otsus "Maaparanduse laialdasest arendamisest teravilja ning muude põllukultuuride suurte ja stabiilsete saadete kogumiseks". "Rahva Hääel", 29. mail 1966.
- NLKP Keskkomitee 1966.a. detsembripleenumi otsus "NSV Liidu rahvusvahelisest poliitikast ja NLKP võitlusest kommunistliku liikumise monoliitsuse eest". "Rahva Hääel", 14. detsembril 1966.
- L.I. Brežnev - Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 47. aastapäev. "Rahva Hääel", 7. november 1964.
- L.I. Brežnev - NLKP KK aruanne Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei XXIII kongressile. Tallinn, 1966.
- A.N. Kossõgin - NLKP XXIII kongressi direktiivid NSV Liidu rahvamajanduse arendamise viie aasta (1966-1970) plaani kohta. Tallinn, 1966.